

**OKUL SPORLARINA KATILAN VE KATILMAYAN ORTAÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

(ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ)

Barış MAT

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Doç. Dr. İlker ÖZMUTLU

Tez No: 2020/99

TEKİRDAĞ-2020

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL SPORLARINA KATILAN VE KATILMAYAN ORTAÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**
(ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ)

Barış MAT

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Doç. Dr. İLKER ÖZMUTLU

Tez No: 2020/99

TEKİRDAĞ-2020

ÖNSÖZ

Bu çalışmada; Isparta ili Şarkikaraağaç ilçesinde ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören, okul sporları faaliyetlerine katılan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri incelenmiş ve çalışma bu şekilde bitirilmiştir.

Çalışmamızın ortaöğretim kurumlarında uygulanma sürecinde yardımlarını esirgemeyen okul yöneticilerine, okullarda görevli beden eğitimi öğretmenlerine ve tüm öğrencilere teşekkür ederim.

Tez çalışmam boyunca benden desteğini esirgemeyen, her aşama da yanımda olan ve bana duyduğu güvenden dolayı danışman hocam, Sayın Doç. Dr. İlker ÖZMUTLU'ya, yüksek lisansa başladığım süreçte danışmanım olan ve danışmanım olduğu süreçte bana yol gösteren, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Başak EROĞLU'na, çalışmamın yazım aşamasında desteğini esirgemeyen İnönü Ortaokulu Md. Yrd. Osman Seçkin ERKOL'a ve Şarkikaraağaç Fen Lisesi Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Fatih AKBULUT'a çalışmamın her aşamasında yanımda olan sevgili arkadaşım Adem KOÇ'a ve son olarak her zaman yanımda olan, manevi desteğini hissettiren Aileme, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bariş MAT

Tekirdağ- 2020

ÖZET

Yapılan bu çalışmanın hedef kazanımı; okul sporları faaliyetlerine katılımın ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkilerine farklı değişkenler açısından (düzenli spor yapma, sportif müsabakalara katılma, derse yönelik yeterlilik, soğuk havada spor yapma, spor malzemesi kullanımı) bakılarak sonuçlarının karşılaştırmasını yapmaktır. Bu araştırma tarama modeli betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın evreni Isparta ili Şarkikaraağaç ilçesinde okuyan ortaöğretim öğrencileri, örneklem grubu ise beş farklı ortaöğretim kurumunda okuyan ve okul sporları faaliyetlerine katılan ve katılmayan 300 (137 erkek 163 kadın) öğrenciler oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacına ulaşmak için Riggio (1989) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1997) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan sosyal beceri envanteri öğrenci grubuna uygulanmıştır. Bununla beraber, çalışmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ulaşmak gayesiyle araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilks testi kullanılarak incelenmiş ve yapılan analiz sonucunda alt boyut ve toplam ölçek puanına ilişkin verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu nedenle non-parametrik analiz yöntemleri tercih edilmiştir. Yapılan analizlerde anlamlılık seviyesi $p<0,05$ olarak belirlenmiştir.

Sonuç olarak gerek yapılan literatür taraması gerekse de istatistiksel analiz sonucunda okul sporları ve sosyalleşme üzerine yapılan çalışmalar ile araştırmalar ışığında, okul sporlarının ortaöğretim öğrencileri üzerinde önemli bir etken olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Sosyalleşme, Ortaöğretim, Sosyal Beceri

ABSTRACT

The main goal of this study is to compare the results of participation in school sports activities considering the effects of it on the social skills levels of secondary education students in terms of different variables (regular sports, participating in sports competitions, proficiency for the course, sports in cold weather, use of sports equipment). This research is a descriptive study with scanning model. The target population of the study is secondary school students studying in Şarkikaraağaç district of Isparta province, while the sample group consists of 300 students (137 males and 163 females) who attend five different secondary education institutions and participate in school sports activities.

The social skill inventory, developed by Riggio (1989) and adapted to Turkish by Yüksel (1997), was applied to the student group. In addition, the Personal Information Form developed by the researcher was used to reach the demographic information of the students participating in the study. The suitability of the data for normal distribution was examined by using the Shapiro-Wilks test and as a result of the analysis, it was determined that the data regarding the sub-dimension and the total scale score did not show a normal distribution ($p < 0.05$). Therefore, non-parametric analysis methods were preferred. In the analysis, the level of significance was determined as $p < 0.05$.

In conclusion, both literature review and statistical analysis have been determined that school sports are an important factor in secondary education students in accordance with the studies and researches on school sports and socialization.

Keyword: Sport, socializing, secondary, social skill

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	5
1.6. Tanımlar	6
2. KAVRAMSAL BİLGİLER	8
2.1. Spor Kavramı	8
2.1.1 Sporun Tanımı	8
2.2. Beden Eğitimi Kavramı	9
2.2.1. Beden Eğitiminin Önemi	9
2.2.2. Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor	10
2.2.3. Beden Eğitimi Öğretmeni	11
2.2.4. Beden Eğitimi Öğretmeninin Sosyal Görevleri	12
2.3. Türkiye’de Günümüzde Okul Sporları	12
2.3.1 Okul Sporlarıyla İlgili Araştırmalar.....	15
2.4. Sosyal Beceri	16
2.4.1. Sosyal Becerinin Tanımı.....	17
2.4.2. Sosyal Becerinin Önemi	17
2.4.3. Sosyal Beceri ve Spor İlişkisi	17
2.5. Sosyalleşme Kavramı	18
2.5.1 Sosyalleşmenin Özellikleri.....	18
2.5.2 Sosyalleşme Fonksiyonları.....	19
2.6. Sosyalleşme Süreci.....	20

2.6.1. Sosyalleşme Araçları	21
2.6.1.1. Aile.....	21
2.6.1.2. Okul.....	22
2.6.1.3. Toplum	22
2.6.1.4. Kitle İletişim Araçları	23
2.7. Sosyalleşme ve Spor İlişkisi.....	23
2.8. Sporun Kişilik Üzerine Etkileri	24
2.9. Sosyal Beceri ile Spora Yönelik Çalışmalar ve Sonuçlarının Karşılaştırılması	24
3. GEREÇ VE YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Evren ve Örneklem.....	28
3.3. Veri Toplama Teknikleri	28
3.4. Verilerin Analizi.....	31
4. BULGULAR	32
5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
Genel Öneriler	57
KAYNAKLAR	60
EKLER.....	73
Ek 1. Ölçek Kullanım İzin Yazısı.....	73
Ek 2. Şarkikaraağaç Milli Eğitim Müdürlüğü Onay Yazısı	74
Ek 3. Sosyal Beceri Envanteri (SBE).....	75
Ek 4. Kişisel Bilgi Formu.....	79
Ek 5. Özgeçmiş.....	80

TABLO DİZİNİ

Tablo1:2017-2018 Eğitim Öğretim Yılında Okul Spor Faaliyetleri Branşları	13
Tablo2:Okul Spor Faaliyetlerine Katılan Sporcu Sayıları	14
Tablo 3. Okul Sporlarına Katılan ve Katılmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.....	32
Tablo 4. Okul Sporlarına Katılan ve Katılmayan Orta Öğretim Öğrencilerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.....	33
Tablo 5. Okul Sporlarına Katılan ve Katılmayan Orta Öğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Analizi.....	34
Tablo 6. Okul Sporlarına Katılma Durumlarına Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Mann Whitney U Testi Sonuçları	34
Tablo 7. Sınıf ve Yaş Değişkenlerine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	35
Tablo 8 Cinsiyet Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Mann Whitney U Testi Sonuçları	37
Tablo 9 Okul Türü Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	38
Tablo 10 Ailelerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	39
Tablo 11 Ailelerinin Gelir Düzeyinden Memnun Olma Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	40
Tablo 12 Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	41
Tablo 13 Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	42

Tablo 14 Yaptıkları Spor Türü Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	43
Tablo 15 Spor Yaşı Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	44
Tablo 16 Haftalık Olarak Yapmış Oldukları Antrenman Süresi Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	45

KISALTMALAR DİZİNİ

SBE: Sosyal Beceri Envanteri

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TMOK: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Geliştirme

OBESİD: Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı

AÖF: Açık Öğretim Fakültesi

SBD: Sosyal Beceri Düzeyi

1. GİRİŞ

Günümüzde sportif hareketlerin temelini oluşturan egzersiz çeşitlerini ilkel insanlar yaşamlarını idame ettirmek için ortaya koydukları değişik formdaki egzersizler yoluyla doğal olarak yapıyorlardı (Çakmakçı 2001). Amatör düzeydeki sportif hareketler bütünü(beden eğitimi); bireylerin toplumsal düzene uyması, ikili ilişkilerinde daha sağlıklı olması, yardımsever davranması, diğer bireylerin haklarına saygı duyan, dürüst, akıllı, fiziki ve mental durum açısından da kendini iyi hissetmesi olarak ifade edilir (Aracı 1999). Beden eğitimi, bireyin toplum ile kaynaşabilmesi yani sosyalleşmesi ve kendi içsel yolculuğu ile kişiliğini bularak doğru bir birey olmasında önemli bir yer tutar (Aracı 1998).

Spora bakacak olursak, bilgi çağı olarak adlandırılan 21. Yüzyıl çağdaş sosyal toplumlarının en tesirli ve yaygın olgularındandır. Sporun temel amacı, bireylerin fiziksel olarak, mental olarak ve sosyal ilişkiler yönünden gelişmesine katkı sağlamak ve önyak olmaktır. Spor, toplumların gelişmesinde ön plana çıkan en önemli olgulardan birisidir. Spor, modern çağda toplumların kültürel ve refah düzeylerinin ortaya konma yollarından birisi olarak, yaşamı birçok yönüyle etkileyen sosyal bir olgudur (Çakmakçı 2001).

Sporun toplumsal yaşam içerisinde ne denli önemli bir yerde olduğunu ifade etmek için Anayasal bir zemine oturtulması ve devlet tarafından teminat altına alınması önemli olacaktır (Güçlü 2001). Anayasa'nın 59. Maddesinde "Devlet, her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, devlet başarılı sporcuyu korur" denilmektedir (T.C. Anayasası 1982).

Spor; dünya kültürü içerisinde kendine bir yer edinerek evrensel açıdan dini, dili, ırkı birbirinden ayrı olan bireyleri kucaklayan ve birleştiren önemli öğelerdendir. Yaşadığımız modern çağda spor; bireysel ve sosyal esenliği koruyan ve bununla beraber geliştiren hatırı sayılır bir hizmet sektörü haline gelmiştir (Almanak 2009). Bugünün dünyasında sporun sosyal yanı bir tarafa itilemeyecek kadar önemli olmuştur. Spor, kişilerin hızlı ve bir o kadarda tesirli bir şekilde iletişim kurmasını sağlar (Kiremitçi 2007).

Sosyal beceriler, toplumda benimsenmiş ve bir şekilde öğrenilmiş davranışlar olup, fertleri olumlu tepki alacak ve olumsuz tepkileri uzaklaştıracak iletişim şekline geçmeye itmiştir (Dikmener 1997). Sosyal beceriler, farklı kişilerin olumlu davranışlarını ortaya koyacak ve olumsuz davranışlarını engelleyecek diğer insanlarla iletişim kurulmasını sağlayacak toplumsal yönden hoş karşılanan tutumlar şeklinde tanımlanmaktadır (Şahin 2005).

Sosyal beceriler, farklı kişilerle olumlu ve işe yarar bir iletişim becerisini içermekte ve istenilen düzeyde sosyal beceri barındıran fertleri; “ kendilerini etkili bir biçimde ifade edebilen, diğerlerini anlayıp önem verebilen, diğer insanlar tarafından olumlu olarak izlenen iletişim davranışları sergileyebilen” olarak tanımlanmaktadır.

Farklı bir tanımda sosyal beceri, bireylerin karşılıklı etkileşim anında ortaya çıkan davranış kalıpları olarak ifade edilir (Shepherd 1983).

İlk insanlardan bugünün gelişmiş toplumlarına kadar, asgari ihtiyaçları gidermek gayesiyle insanlar bazen zorunluluktan iletişim kurmuşlardır. Kişilerarası haberleşmenin başlaması ve devam etmesiyle, fertlerin nasıl bir sosyalleşme becerisine sahip olduğu sorgulanmaya başlamıştır (Dicle 2006). Her alanda sürekli ilerleme ve farklılaşma kaydeden yaşamımızda bireyler arası ilişki ve iletişim yolları da farklılaşmıştır. İnsan, sosyal yanı çok güçlü bir varlık olması nedeniyle iletişim kurma ve bunu ilerletme çabasıdadır. Bu durum bebeklikten yaşlılığa devam eden bir süreçtir. İletişim sürecinin sorunsuz bir şekilde gelişmesi ve ilerlemesi için bazı becerilere sahip olunmalıdır. Yaşanılan toplumsal yapıya uygun davranabilme olarak ifade edilen sosyal beceriler, memnun edici bir ilişkinin kurulabilmesinde ve istenilen hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir yer tutar (Sorias 1986).

Sosyal beceriler farklı şekillerdeki yapılardan oluşmaktadır. Riggio (1986, 1989) sosyal becerileri oluşturan altı alt başlık olduğunu ifade etmektedir. Riggio'nun geliştirmiş olduğu Sosyal Beceri Envanteri'nde (Social Skills Inventory) sosyal becerileri oluşturan alt başlıklar şu şekilde sıralanmaktadır:

- 1- Duyuşsal anlatımcılık (emotional expressivity),

- 2- Duyuşsal duyarlık (emotional sensitivity),
- 3- Duyuşsal kontrol (emotional control),
- 4- Sosyal anlatımcılık (social expressivity),
- 5- Sosyal duyarlık (social sensitivity)
- 6- Sosyal kontrol (social control)

Bu araştırmada sporun sosyal beceriler üzerinde etkisinin olup olmadığına bakılmıştır. Etkisi var ise, ne derece olduğu, farklı değişkenler açısından sonuçların nasıl çıkacağı üzerinde durulmuştur. Literatürde bu konu hakkında yapılmış çalışmaların neler olduğu, bu çalışmaların sonuçlarının hangi çıkarımları verdiği üzerinde durularak genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bununla birlikte spor, sosyal beceri ilişkisi alt başlığı olarak, okul sporları ve sosyalleşme üzerine de anket çalışması yapılmış olup, ilköğretimden ortaöğretime kadar birçok farklı yaş grubundan gencin, spor yapmasına olanak sağlayan okul sporları faaliyetlerinin, sosyal beceriler üzerindeki etkisinin ne derece olduğu araştırılmıştır.

1.1. Problem Cümlesi

Okul sporları faaliyetlerinde yer alan ortaöğretim öğrencileri ile okul sporları faaliyetlerine katılmayan ortaöğretim öğrencileri arasında sosyal beceri düzeyi açısından bir farklılık var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yaşadığımız bölgenin küçük ve kırsal bir bölge olması, teknoloji ile beraber hareketsiz yaşamın artması, farklı sosyal aktivitelerin çok kısıtlı düzeyde kalması, yetersiz bir sosyal çevre, aile ilişkilerinde sorunlar olması vb. durumlar sporun önemini artırmakta ve bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için çıkış noktası olarak spor görülmektedir. Buradan hareketle araştırma Isparta ili Şarkikaraağaç ilçesi ortaöğretim kurumlarında eğitimlerine devam eden, okul sporlarına katılan ve katılmayan lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini karşılaştırarak spor yapma

açısından bir fark olup olmadığını görmek amacıyla yapılmıştır. Son olarak bu araştırma ile sınıf, yaş, cinsiyet, okul türü, aile geliri, anne baba eğitim durumu, spor türü, spor yaşı, antrenman yapma sıklığı gibi değişkenlere göre ne gibi farklılıklar olduğu görülecektir.

Bununla beraber, çalışma dâhilinde toparlanan bilgiler ışığında yol gösterici tavsiyelerde bulunulması hedeflenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireylerin yaşadıkları sosyal yapıya ayak uydurmaları için olmazsa olmaz unsurlardan birisi iletişimdir. İletişim; bireylerden hem iletişimi başlatan hem de dinleyenin beraber ortaya çıkardığı motivasyon, davranış ve eğitim gibi farklı parametrelerden oluşan tutumların karmaşık halidir. İnsanlar his, düşünce ve arzularını sözel ve sözel olmayan ileti yoluyla birbirleriyle paylaşırlar. Bunun yanında, farklı bireylerin etkisinde kalan bir kişi aynı şekilde karşı tarafı da etkiler (Yüksel 1997).

Puberte dönemi, fiziksel gelişim ve psiko-sosyal gelişim dönemlerinin en önemli basamağı olmakla beraber olgun birey olma yolunda önemli bir aşamadır. Sosyal iletişime açık olan çocuk, puberte evresindeki yaşanan olaylardan etkilenir ve sonraki süreçte de bu olayları tam anlamıyla unutamaz. Bu dönemde hızlıca değişen vücut yapısı ve hormonal etkiler ile beraber çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin de desteklenmesi oldukça önemlidir (Susman ve Rogol 2004). Tüm bunlarla beraber hormonal gelişimin yanında, fiziki gelişim ve mental gelişiminde doğru ilerlemesini sağlayan fiziksel etkinlikler; kişilik oluşumu, çocuğun mizacı ve hayattaki zorluklara karşı güçlü kalabilme becerisini destekleyen, kurallara riayet edebilmesini sağlayan önemi bir faktördür (Bora 2013). Bu dönemde fazla enerjiye sahip olan gençler bunu atmak ister, fiziki aktiviteler ile beraber gençler sağlıklı bir şekilde fazla enerjilerini atabilmektedirler (Sucan 2012).

Bireylerin kendilerini değerli, önemli ve başarılı görmeleri anlamına gelen özsaygı ve fiziksel gelişim için çok önemli olan sportif aktiviteler, bireylerin tüm

yaşamları boyunca kendilerini saygı görmeye değer, faydalı ve önemli insanlar olarak görmelerine vesile olacaktır (Dönmez 1985).

Bu nedendir ki, çalışma dâhilinde değerlendirmeye alınan lise öğrencilerinin okul sporlarına katılma ve katılmama durumları göz önüne alındığında sosyal beceri düzeylerindeki farklılıklar, sporun sosyalleşme üzerindeki etkilerinin tam anlamıyla görülmesi ve Şarkıkaraağaç da sporun öneminin hem ailelere hem de gençlere aktarılması noktasında önemli bulunmuştur.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Isparta ili Şarkıkaraağaç ilçesi ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi amacıyla sınırlandırılmıştır.
3. Araştırmada kullanılmaz üzere elde edilen veriler Sosyal Beceri Envanterinde yer alan duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol alt boyutları ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada şu varsayımlar ışığında hareket edilmiştir:

- Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin envanterde yer alan sorulara içtenlikle cevap verdikleri,
- Öğrencilerin araştırmaya gönüllü olarak katılım gösterdikleri,
- Veri toplama aracının ölçmek istenen özellikleri ölçtüğü varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Spor: Belirli hedefleri olan ve kaideler doğrultusunda teknik becerilere bağlı yapılan, yapanlarda olduğu kadar görsel olarak takip edenlerde de mutluluk ve heyecan gibi ihtiyaçları doyuran, sporcular ile izleyicileri bütünleştiren faaliyetleri ifade eder (Doğan 2005).

Genel olarak spor, kişilerin fiziksel ve mental sağlığını iyileştirmek, belirlenmiş kurallar doğrultusunda mücadele ruhunu bozmadan rekabet etme, mutlu olma, yarışma ve rakibi yenme, gibi hedefler barındıran, başarıya duygusunu geliştirme ve bireysel olarak maksimum noktaya ulaşmak için gösterilen yoğun çabalar olarak ifade edilir (Aracı 1999).

Sosyal Beceri: Dayanışma, grup etkinliklerine katılma, farklı insanlarla iletişim kurma, problem çözme, empati gibi bireyin çevresiyle kurduğu ilişkileri pozitif anlamda etkileyen becerilerdir (Lynch ve Simpson 2010).

Ortaöğretim: Ortaöğretim, ilköğretime dayalı en az üç yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretimin amacı; bireylere minimal düzeyde müşterek genel kültür öğretimi sağlamak, kişisel ve sosyal sorunları tanıtarak çözümünü için çaba harcamak, toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına destek olacak duyarlılığı kazandırıp bireyleri ilgi ve becerileri doğrultusunda hem yükseköğretime hem de iş hayatı ve yaşama hazırlamaktır (MEB).

Duyuşsal Anlatıcılık: Sözel olmayan iletişim becerilerini (jest, mimik) ve duyuşsal mesajları gönderme becerilerini ölçer. Duyuşsal anlatımcı kişiler canlı ve neşelidirler. Bu özellikleri ile diğer insanları kolayca etkileyebilirler.

Duyuşsal Duyarlık: Diğer insanların sözel olmayan iletişimlerini alma ve yorumlama becerilerini ölçer. Bu özelliğe sahip bireyler diğer insanların duyuşsal davranışlarını tam ve doğru olarak yorumlayabilirler. Empati kurma özellikleri gelişmiştir.

Duyuşsal Kontrol: Bireylerin duyuşsal ve sözel olmayan becerilerini kontrol ve düzenleme yeteneğini ölçer. Belli başlı duyguları bir maske altında gizlemeyi kapsar. Bu yapıdaki bireyler üzgün olduklarında bu durumlarını yansıtmazlar ve hiçbir sorun yokmuş gibi davranırlar.

Sosyal Anlatımcılık: Sözel anlatımcılığı ve sosyal iletişim kurma, iletişime katılma becerisini ölçmektedir. Sohbeti başlatma ve yönlendirme becerisine sahip bu bireyler, söylemek istediklerini içeriğe bağılı kalmadan akıcı bir şekilde ifade edebilirler.

Sosyal Duyarlılık: Farklı insanların sözel iletişimlerini yorumlama becerisini ölçer. Bununla beraber, kişilerin toplumsal yapı içinde doğru davranışlarda bulunmasını sağılayan kuralları anlamak ve kişisel duyarlılığı değerlendirmek olarak ifade edilmektedir.

Sosyal Kontrol: Sosyal rol oynama ve bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerisini ölçmektedir. Bu yapıdaki bireyler farklı sosyal durumlara kolayca ayak uydurabilen, özgüveni yüksek bireylerdir. Sosyal iletişimlerini yönlendirebilirler.

2. KAVRAMSAL BİLGİLER

2.1. Spor Kavramı

Tarih boyunca türlü faktörlerle yüzleşen insanlığın, sürekli gelişerek ilerlemesiyle, amacı olmadan uzun süre yapılan hareket çeşitlerinin, zaman içerisinde amaca uygun olarak yapılmasıyla insanların beden ve ruhen gelişmesinde eğitici bir yeri olduğu görülmüştür (İnal 2000). Spor kelimesinin ilk çıkış noktası Latince'dir. (desportare ve isportus = eğlenmek, hoşça vakit geçirmek, oyalanmak). 11. Yüzyılda Fransızcadan İngilizceye ödünç olarak geçmiştir (Desport = (eğlendirme, oyalama, gevşeme) sözcüğü İngilizce de (sport = zaman öldürme, eğlenme, oyalanma, hobi) biçiminde yer etmiştir). Buradan da evrensel bir değer kazanarak yayılmıştır (Voigt 1998). 17. y.y' a gelindiğinde evrensel bir değer kazanmasından dolayı fazlaca kullanılmış ve sport haline dönüşmüştür. Bununla beraber Fransızlar, orta çağ Avrupasında sport kelimesini eğlenmek ve zevk almak anlamında “se deporter” ya da “se desporter” olarak kullanmışlardır (Alpman 1972).

Spor 20. ve 21. yüzyılın toplumunun yaşamına işlemiş bir sosyal olgudur. Sporun kaynağı hareket becerileridir. İlk insanlarla beraber başlayan hareket, uzunca bir gelişim ve değişim aşamasından sonra, günümüzde beden eğitimi ve spor olarak adlandırılan düzenli devinimsel hareketlere ulaşmıştır (Çumralıgil ve Görücü 2007).

2.1.1 Sporun Tanımı

Spor; toplumda yaşayan bireylerin hayatlarını idame ettirebilmek için doğa ile yaptıkları mücadelenin bir benzetimidir (Fişek 1985). Spor, kişilerin fiziksel ve mental olarak sağlıklı olması, birbirleriyle mücadele içinde olması, yenme ve başarı güdüsünün artırılması yolunda ortaya konulan yoğun çabaların bütünüdür (Aracı 1999). Farklı bir ifade ile spor, bireysel isteğe bağlı yapılan değerler ve kuralların üstün olduğu harekete dayalı eylemlerdir (Voigt 1998).

Spor; Organize ve resmi olarak gerçekleştirilen yarışmalar bütünüdür. Farklı bir ifade ile spor, kurumsallaşmış farklı aktiviteleri içerir (Coakley 1986). Yine spor,

bireylerin ruhen, bedenlen gelişimlerini destekleyen ve bu değışkenler arasındaki uyumu oluşturan müspet bir bilimdir (Çumralıgil ve Görücü 2007).

İfade edilen tanımlardan yola çıkarak sporu tek bir anlam ile açıklamak doğru değildir. Çünkü bu kavrama günlük yaşamda birçok farklı mana yüklenmiştir. Ortaya konulan bu tanımların yanında spora farklı açılardan yaklaşp yeni manalar yüklemekte mümkündür (Yetim 2008). Sporu, içinde barındırdığı ilgili kavramlar ile bir defada tanımlamak anlaşılacağı üzere oldukça zordur. Bu sebeptendir ki spor genel anlamda alt başlıklara ayrılmıştır. Bunlar; profesyonel spor, amatör spor, aile sporu, elit sporu, yaşam boyu spor, herkes için spor, engelliler için spor, çocuk ve gençlere yönelik spor, yaşlılar için spor, kadınlar için spor (Yıldıran, Karaküçük, İmamoğlu, Ekenci 1993).

2.2. Beden Eğitimi Kavramı

Beden eğitim; kişilerin vücut sağlığını, bedensel becerilerini, mental sağlığını geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevre koşullarına ve katılımcıların özellikleri doğrultusunda değıştirilebilen esnek kurallara dayalı birçok farklı aktiviteye dönük egzersiz ve alıştırmaların tamamını içine alan geniş tabanlı fiziksel aktivitedir (Aracı 1999). Beden eğitimi; vücudun yapı ve işlevselliğinin artırılabilmesi, kas ve eklemlerin kontrolü ile istenilen düzeye çıkmasını sağlayan, serbest zamanları değerlendirmeyi, bedensel gücü en etkili ve motive şekilde kullanmayı, dolayısıyla vücuda hükmetmeyi, kurallar dâhilinde öğreten faaliyetler bütünüdür (Açak ve Ark 1997). Beden eğitimi; belirlenen hedeflere ulaşmak için bazı çalışmalar ile kişinin kendi kendine yeterli olmasını, istenilen davranış kalıplarını sergilemesini, yeni hedefler koymasını ve istenilene doğru kendini yönlendirmesini sağlamaya çalışır (Knapp ve Leonard 1968).

2.2.1. Beden Eğitiminin Önemi

Beden eğitimi; genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak, organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak kişiliğın de eğitimidir. Öğrencilerin gelişim özelliklerine dikkat edilerek; hem bireysel hem toplumsal yönden sağlıklı,

mutlu, ahlaklı ve istenilen kişiliğe sahip, yaratıcı, üretmeyi seven, yapıcı, milli kültür değerlerini ve demokratik yaşamın istemiş olduğu davranış kalıplarına sahip bireyler olarak yetiştirilmeleri en temel amaçlardandır. (Sel 1988).

Kişilerin ve içinde yaşadıkları toplumun mutlu olması için beden eğitimi bir amaç değil araçtır. Fertler beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile birçok özellik kazanırlar. Bu özellikler iki ana başlık altında verilebilir:

Bunlar:

- 1- Motorsal özellikler (esneklik, çeviklik, dayanıklılık, koordinasyon, sürat, hareket vb.)
- 2- Mental özellikler (müsabaka ruhu, iane duygusu, öz disiplin, cesaret, mücadele kararlılığı ve kuvvetidir) (Erkan 1982).

2.2.2. Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor

İnsan bedeni, birbirini tamamlayan sistemlerden oluşur ve bir alandaki ilerleme ve gelişim diğer bir alanı etkiler. Çocukluktan yetişkinliğe problemsiz bir geçiş psikolojik, biyolojik ve toplumsal gelişmelerin takip edilmesinin yanında ortak çabayla mümkün olur (Çelik 2002). Liselerde öğrencilerin fiziksel etkinliklere katılım sağlayabilmesi için aile, okul idaresi ve beden eğitimi öğretmeninin işbirliği ve teşviki ayrıca toplumsal çevreninde desteğinin olması gerekmektedir. Gençlik döneminde yer alan öğrenci grubu çok hareketli ve enerji yüklüdür. Bu nedenle, fazla enerjiyi ortaya çıkartacak alanlar ararlar. Tam da bu nokta da spor bireyin fazla enerjisini stresini atacağı en faydalı alan olarak ortaya çıkar. Buradan hareketle lise gençliğinin spora yönlendirilmesi çok faydalı olacaktır (İşler 2001).

Son olarak, ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersleri işlenirken göz önünde bulundurulması gereken hususlar vardır.

Bunlar:

- 1- Çabukluk, çeviklik, beceriklilik, hareketlilik gibi parametreler en üst seviyede yapılmalıdır.

- 2- Güce ve dayanıklılığa yönelik egzersizler tam yüklenme prensibine göre yapılmalıdır.
- 3- Okul içerisinde takım oyunu ve bireysel sporlara yönelik turnuvalar yapılmalı, teknik-taktik bilgiler müsabaka esnasında ve aralarda aktarılmalıdır.
- 4- Bu egzersizlerde verimliliğin en üst düzeyde olabilmesi için gereken açıklamalar yapılmalıdır.
- 5- Karma ritim eğitimi ve dans etkinlikleri, halk oyunları ve izciliğe yer verilerek gençlerin yaratıcılıkları desteklenmelidir (Aracı 2001).

2.2.3. Beden Eğitimi Öğretmeni

“Milli Eğitim temel ilkelerine uygun olarak gençlerin beden, ruh ve fikir gelişmelerinin sağlanmasında okul içi ve dışı sportif faaliyetleri yapan, yaptıran ve düzenleyen MEB’e bağlı öğretmenlere beden eğitimi öğretmeni” denmektedir (Karaküçük 1991). Öğretmenlik; İşlevselliği ve niteliği açısından ülkelerin kültürel, sosyal ve ekonomik olarak çok yönlü gelişmesinde büyük pay sahibi olan, önemli bir meslek grubudur (İşler 2001). Beden eğitimi öğretmenliği meslek grubuna Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından hemen sonra eğitim kurumlarında ihtiyaç duyulmuştur. İhtiyaç doğrultusunda, 1926 yılında Mustafa Necati’nin Milli Eğitim Bakanlığı (Maarif Vekili) dönemi içerisinde (1925-1929) Çapa kız Öğretmen Okulu bünyesinde, Selim Sırrı Tarcan önderliğinde ilk kez devlet tarafından beden eğitimi öğretmeni yetiştirme kursu açılmıştır (Güllü 2004).

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yılların hemen ardından beden eğitimi öğretmeni yetiştirme yolunda yeni gelişmeler olmuştur. Yapılan son adım ise şu olmuştur; Yüksek Öğretim Kurulunun 4.11.1997 tarih ve 97.39.2761 sayılı kararı ile Eğitim Fakültelerinde yeniden düzenlemeye gidilmiş, bu eğitim kurumlarında yer alan lisans ve lisansüstü bölümlerinde değişiklik yapılarak 16 çeşit öğretmenlik programı arasına “ Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ” programı da eklenmiştir (Türkoğlu ve ark 2002).

2.2.4. Beden Eğitimi Öğretmeninin Sosyal Görevleri

Fiziken, zihnen, ruhen ve sosyal açıdan istenilen insanı yetiştirmede faydalı olan beden eğitimi ve spor dersinin arzu edilen oranda katkı sağlayabilmesi için beden eğitimi öğretmenlerinin alanlarında yetkin olması, kendini sürekli geliştirmesi ve etkili çalışmalar yapması gerekir (Yetim 1998). Beden eğitimi öğretmeni dersi dolayısıyla öğrenci ile yakın iletişim kurma ve rol-model olma şansına sahiptir. Öğrencilerin gözünün üzerinde olduğu, en fazla takip ettiği, yakın iletişim kurduğu ve en çok güven duyduğu öğretmendir. Sosyal açıdan sporun işlevselliğinin fazla olması önem verilen bir alan olmasını sağlamıştır (İşler 2001).

2.3. Türkiye’de Günümüzde Okul Sporları

Okul Sporları yarışmaları 2010 yılı sonuna kadar Milli Eğitimi Bakanlığınca organize edilirken, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında 2010 yılı Eylül ayı içerisinde yapılan protokol gereği 2010-2011 eğitim-öğretim döneminden itibaren Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir (2010-2011 Öğretim Yılı Yarışma Talimatı).

Spor Genel Müdürlüğü, Okul Sporları Şube Müdürlüğü tarafından tüm Türkiye’de düzenlenmeye başlanan okul sporları organizasyonu için il merkezlerinde Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri görevlendirilmiştir. Önceki yıllarda İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından Beden Eğitimi Öğretmenleri arasından ‘‘Lig Heyeti’’ adı verilen bir kurul tarafından yapılan okul sporları faaliyetlerini ‘‘İl Okul Sporları Tertip Komitesi’’ adı verilen kurul tarafından yapılmaya başlanmıştır(2010-2011 Öğretim Yılı Yarışma Talimatı).14 Eylül 2011 tarihli resmi gazetede yayınlanan 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı’nın teşkilat ve görevlerinde yapılan değişikliklerle beraber, bakanlığın bünyesindeki OBESİD kapanmış, spor faaliyetleri tam anlamıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı’na devredilmiştir (28054 Sayılı Resmi Gazete).

Okul sporları faaliyetlerinin Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılmaya başlandığı 2010-2011 eğitim öğretim döneminden itibaren, 20 farklı spor dalında (atletizm, badminton, basketbol, cimnastik, eskrim, futbol, futsal, güreş, halter,

hentbol, işitme engelliler, judo, karate, kayak, masa tenisi, satranç, taekwondo, tenis, voleybol, yüzme) müsabakalar düzenlenirken; 2013-2014 eğitim öğretim döneminde bu sayının 32'ye ulaştığı görülmektedir. Eklenen spor dalları; atıcılık, bisiklet, bocce, halk oyunları, hokey, kano, kürek, okçuluk, oryantring, wushu, yelken ve ilkökul öğrencilerine yönelik fiziksel oyunlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Spor Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu).

20 spor branşı ile başlayan okul sporları faaliyetleri 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren 32 branşa ulaşmıştır. Sporcuların yaş gruplarına göre, minikler, küçükler, yıldızlar ve gençler kategorilerinde düzenlenen müsabakalar ile yapılmaktadır. Minikler kategorisindeki müsabakalar yerel olarak yapılırken, diğer yaş kategorilerindeki müsabakalar yerel, bölgesel ve ulusal olarak yapılmaktadır. İl birinciliği kazanan okul veya sporcular, illerini grup müsabakalarında temsil etmekte ve bununla ilgili yasal harcırahlarını, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri karşılamaktadır (Spor Genel Müdürlüğü Okul Sporları Yönetmeliği).

Okul spor faaliyetleri 2010-2011 eğitim öğretim yılında 21 branşta düzenlenirken 2017-2018 eğitim öğretim yılında 52 branşta düzenlenmiş 2019-2020 eğitim öğretim döneminde ise 66 spor dalında faaliyetler yapılmıştır.

Tablo1: 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılında Okul Spor Faaliyetleri

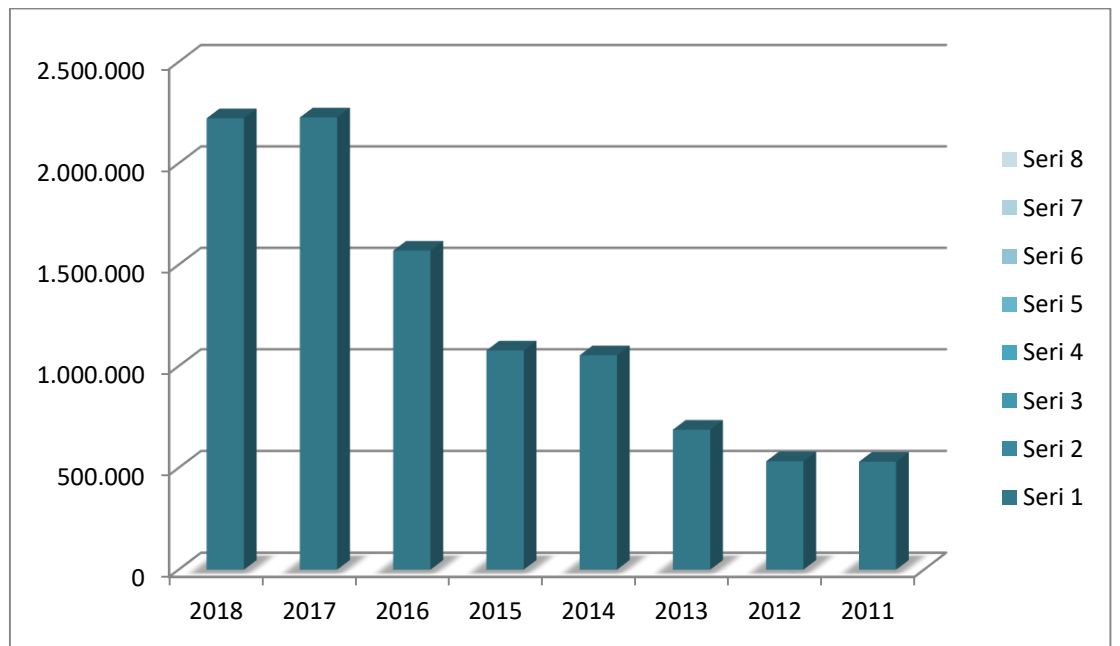
Branşları

Atıcılık	Dart	Judo	Okçuluk
Atletizm	Eskrim	Kano	Oryantring
Badminton	Futbol	Karate	Özel Sporcular
Basketbol	Futsal	Kayak	Ragbi
Bedensel Engelliler(Yüzme)	Görme Engelliler	Kaykay	Satranç
Beyzbol	Güreş(Grekoremen-Serbest)	Kick Bock	Softbol
Bilardo	Halk Oyunları	Korfbol	Spor Tırmanışı
Bilek Güreşi	Halter	Kriket	Taekwondo
Bisiklet	Hava Sporları	Kros	Tenis

Bocce	Hentbol	Kürek	Voleybol
Boks	Hokey	Masa Tenisi	Wushu(Sanda)
Bowling	İşitme Engelliler	Modern Pentatlon	Yelken
Cimnastik(Ritmik)	İzcilik	Muaythai	Yüzme
Buz Hokeyi	Curling	Wushu(Taola)	Triatlon
Güreş (Aba)	Güreş(Yağlı)	Güreş(Karakucak)	Geleneksel Türk Okçuluğu
Cimnastik(Artistik)	Cimnastik(Step Aerobik)	Cimnastik(Trampolin)	Bedensel Engelliler(Oturarak Voleybol)

Okul spor faaliyetlerine katılan sporcu sayısı, 2011 yılında 529.801, 2012 yılında 532.417, 2013 yılında 687.145, 2014 yılında 1.053.363, 2015 yılında 1.077.313, 2016 yılında 1.569.228, 2017 yılında 2.225.946 ve 2018 yılında 2.214.651 olmuştur. 2019 yılında ise 2.391.900' e çıkarılmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Raporu 2018-2019).

Tablo2: Okul Spor Faaliyetlerine Katılan Sporcu Sayıları

2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Okul Spor Faaliyetleri 55 farklı branşta yapılmıştır.(Isparta Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü 2018)

2.3.1 Okul Sporlarıyla İlgili Araştırmalar

Okul sporları: İlköğretim, ortaöğretim, üniversiteler ve diğer kurumlarda yapılan, bütün öğrencilerin yetenek ve beceri seviyelerine uygun olarak hazırlanan, tüm katılımcıların motorsal, mental ve ruhsal gelişimlerini hedef alan çok yönlü bir yapı olarak tasarlanmıştır (Bucker 1987).

İlköğretim okul idarecilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğrencilerin okul sporları etkinliklerindeki fair-play (dürüst oyun) tutumlarına yönelik, nitel araştırma ile yapılan çalışmada 3 okul idarecisi, 3 beden eğitimi öğretmeni ve 7 öğrenci ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Fair-play konusunda okul yöneticilerinin az bilgiye sahip oldukları ve bu alandaki çalışmanın beden eğitimi öğretmenlerince yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (Kaya 2011).

Gençlik ve spor faaliyetlerinde sportmenliğin önemi çok büyüktür. Sportmenlik ve fair play dışı tutumlar spor etkinliklerini ve katılımcıları olumsuz etkilemektedir. Bu durum sporcular için fiziksel aktiviteyi kısıtlayıcıdır ve sonuç olarak hareketsiz yaşam, obezite gibi istenmeyen durumlar ortaya çıkmaktadır. Bunlara rağmen fair play bilinci içerisinde icra edilen sportif etkinliklerin, katılımcılar tarafından sporun yaşam şekli haline getirilebileceği, bu sayede de gençlerin fiziksel etkinlikleri yapabilirliğinin artacağı ortaya konmuştur (Wells, Ellis 2005).

Günümüz modern çağının karşı konulamaz gelişmeleri insanoğlunun rahatını her geçen gün artırırken, yaşamdaki doğal hareketliliği azaltmaktadır. Böylece yok olan fiziksel aktivite imkânları, sportif etkinliklerin bir yaşam şekli haline gelmesini sağlayacak kültürel yapının oluşmasıyla telafi edilecektir (Üstündağ 2011). Eğitim kurumlarında beden eğitimi derslerinde otoriter, hiyerarşik ve talime dayalı anlayış demokratik, çağdaş ve modern eğitimin karşısında ve dışındadır. Bu tarz da bir beden eğitimi öğretimi eğitim programlarından çıkartılmalıdır. Eğitim kurumlarındaki

beden eğitimi dersi öğrencilerin beceri ve yetenek seviyesine uygun olmalı ve beklentilere cevap verecek şekilde hazırlanmalıdır (Ateş 1992).

Yapılan tüm sportif etkinlikler sosyal yönüyle öğrencilere çok şey katar ve çoğu zaman öğrencilerin hisleri ön planda olur. Sportif aktivitelerin içinde olan bireyler, oyun ve motorsal hareketler ile hislerini yansıtmaya fırsatı bulur. Saldırganlık, yalnızlık, öfke vb. olumsuz duyguları uzaklaştırarak, bu duyguları kontrol etme fırsatı yakalarlar. Metabolizmada biriken fazla enerjiden kurtulmanın en iyi yollarından biride oyun ve sportif faaliyetlere aktif olarak katılmaktır (Aracı 2004).

183 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, düzenli fiziksel aktiviteye katılan bireylerin, fiziksel aktivitelere katılmayan yaşlılarına nazaran, daha fazla kendiyile barışık ve çevresi ile uyum içinde oldukları, arkadaş grupları ve sosyal yapı içerisinde sevdiklerini ortaya koymuştur (Şenduran 2008).

Başka bir araştırmada 132 öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Spor yapan öğrencilerin, sinirsel (nevrotik) davranış şekilleri ile farklı davranış şekillerinin, spor yapmayan akranlarına göre anlamlı derecede düşük olduğuna ulaşılmıştır. Farklı bir deyişle, spor yapan öğrencilerin psikolojik olarak daha uyumlu oldukları görülmüştür (İlhan ve ark 2011). Sosyal yapı içerisinde sorumluluk alacak yetişkinlerin, istenilen davranışları kazanmasında, kişiler ve toplumlar arası sağlıklı iletişim ve ilişki kurulmasında, küçük yaşlardan itibaren başlanan sporun büyük artışı vardır. Çocukların ilkokul çağından itibaren spora yönlendirilmeleri, istenilen davranışları kazanmalarında çok etkilidir (Kotan ve arkadaşları 2009).

2.4. Sosyal Beceri

Sosyalleşme sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için sosyal becerilere sahip olmak gerekmektedir. Sosyalleşen bireylerin bu becerileri devamlı olarak ve sürekli bir biçimde kullanmaları beklenir (Gülay ve Akman 2009). Buradan hareketle çocukların akran grupları ile iyi ilişkiler kurabilmeleri ve bunun yanında diğer insanlarla sağlıklı etkileşimler kurabilmeleri için çeşitli becerilere sahip olmaları gerekmektedir (Erwin 2000).

2.4.1. Sosyal Becerinin Tanımı

Kişilerin farklı insanlar ile sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmelerinde en önde gelen davranışlar olarak ifade edilmektedir (Bacanlı 2014). Başka bir tanımda ise çevreden olumlu dönütler almayı sağlayan diğer insanlar ile iletişim kurma sürecinde kullanılan öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Kelly 1982). Bunun yanında sosyal beceri; bireylerin hem kendilerinin hem de diğer insanların duygu, düşünce ve tutumlarını anlama ve buna uygun davranma yeteneği olarak da ifade edilmektedir (Marlowe 1986).

2.4.2. Sosyal Becerinin Önemi

Sosyal beceriler, kişilerarası iletişimde kolaylaştırıcı etkisi nedeniyle bireyler için oldukça önemlidir. Sosyal becerilerin eksikliği okul başarısı, farklı ortamlara uyum sağlama ve ikili ilişkilerde birer sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle çocuklar kendi başlarına bu becerileri kazanmada sorun yaşamaktadırlar (Carter ve Sugai 1988). Belirtilen bu alanlarda sorun yaşanmaması ve sağlıklı bir sosyalleşme için çocukların sosyal beceri düzeylerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Shirin ve Kreimeyer Kathryn 1988).

2.4.3. Sosyal Beceri ve Spor İlişkisi

Spor, bireylerin toplumsal çevreye katılmasında ve sosyal yeteneklere sahip olmasında önemli bir katkıya sahiptir. 21. Yüzyıl modern toplumunda spor vesilesiyle birbirine uzak topluluklar tanışıp etkileşimde bulunabilmektedirler. Bireysel bir uğraş olarak ortaya çıkan spor zaman içerisinde sosyal bir olgu haline dönüşmüş ve farklı coğrafyalara kadar yayılım göstermiştir (Küçük ve Acet 2002). Bu denli hızlı yayılmasının yanında sporun sosyal becerileri de olumlu anlamda etkilediği göz ardı edilemez bir gerçektir. Kimi zaman amatör kimi zaman profesyonel bir uğraş olarak yapılan sporsal faaliyetler bireye özdenetim, sorumluluk alma, özgüven gibi yetenekler kazandıran ciddi bir vasıta (Tiryaki 2000).

2.5. Sosyalleşme Kavramı

İnsanların kendi yaşam çevreleri dışındaki dünyaya ayak uydurmaya çalışması ve bu durumun uzun yıllar sürmesi sonucu oluşan örgütlere ‘’ toplum’’ denir. Toplumsal örgütlenme, insana var olma ve soyunu devam ettirme imkânı tanıdığı için zamanla gelişen bir uyum biçimidir. Toplumsal hayat ile beraber, insan bir kimlik kazanmış, kendini diğer canlılardan ayırmış, sosyalleşen, gelişen ve kültürünü nesiller boyu devam ettiren bir yapı kazanmıştır (Yetim 2000). Birey, toplumsal yaşam içinde birçok etkileşim içinde olur ve kendine özgü davranış kalıplarını, kurduğu bu etkileşim aracılığıyla şekillendirir (İsen ve Batmaz 2002). Bu karşılıklı etkileşim süreci belirli grupların ya da toplumların birbirlerinin yaşam tarzlarını öğrenmesiyle de olur. Bu süreçte, kalıp davranışlar birey tarafından özümser. Sonuç olarak birey kendini o topluma ait hisseder ve kimlik geliştirir. Ancak, şunu da unutmamak gerekir. Sosyalleşme, belirli davranış kalıplarını öğrenmek ve içselleştirmek değildir (Nilüfer 2004).

Sosyalleşme; toplumda var olan veya o toplumun beklediği rolleri ortaya koyabilmek için gerekli olan bilgi, beceri, benlik algısı ve değerlerin içselleştirilmesi ve bunların gelişimi olarak ifade edilmektedir (Kenyon ve McPherson 1974).

2.5.1 Sosyalleşmenin Özellikleri

1. Sosyalleşme, her toplum için kaçınılmazdır. Toplumların kültürel farklılığı, sosyalleşmeyi gerekli kılmaktadır. Birey yalnızca var olduğu toplum içerisinde sosyalleşir. Çünkü her toplumun kendine ait bir sosyalleşme süreci vardır.

2. Sosyalleşme, insan dünyaya gelmeden önce başlar. Doğum ve yaşam süreci boyunca da gelişerek ilerler.

3. Sosyalleşme çift yönlü bir süreçtir. Bu nedenle gruba yeni dâhil olan üyelerin tek yönlü etkisiyle ilgilenmez.

4. Birbirine her yönden benzeyen iki kişiye rastlamak mümkün değildir. Her insan farklı kişiliğe sahiptir. Buna rağmen sosyalleşme, kültürel uyum, toplumsal yaşama katılma vb. konuları inceler. Yaş ilerledikçe kişiliğin farklılaşmasıyla sosyalleşme ilgilenmez. Asıl önemli olan etkileşim ve iletişim sürecidir.

5. Sosyalleşme, bireylerin sosyal yapı içerisinde ne denli etkin ve verimli bir çalışma içinde olduğu üzerinde durur (Sahan 2007).

2.5.2 Sosyalleşme Fonksiyonları

1- Sosyalleşme, Toplumsal yapının sürekli olmasını sağlayan teknik, bilgi ve becerileri toplum üyelerine bir plan ve amaç dâhilinde iletmeyi amaçlar. Bilgi iletimi aşamasında kesinlikle kişiler arası ayırım gözetilmez.

2- Sosyalleşme, hedef kazanımlara ulaşmada bireylerin motivasyon düzeyini artırır. Sosyalleşme bireylere belli ölçüde umut aşılar ve bireylerin toplumsal düzen içinde bazı beklentilere girmesini sağlar.

3- Sosyalleşme, bireylerin karşılarına çıkan engellerle nasıl mücadele etmeleri gerektiğini öğretir. Bu sayede yaşanacak olan zaman kaybının ve istenilmeyen durumların önüne geçilmiş olur (Afacan 2001).

4- Sosyalleşme, kişisel ve toplumsal umut ve beklentileri bir dengede tutar. Hayata uygun olan beklentilerin gerçekleşmesini sağlar.

5- Sosyalleşme, bireylerin yaşadıkları toplum içerisinde kendilerine biçilen rolleri öğrenip özümsemesini sağlar.

6- Kişilik bilincinin gelişmesini ve bunun özümsemesini sağlar. Kişilik bilinci bireyin başkalarıyla paylaştığı, kendisini diğer insanlardan ayıran durumların farkına varmasıdır. Dolayısıyla kişilik bilinci, bireylerin toplum ve evren ile ilişkileri sayesinde oluşmaktadır (Güney 2000).

Broma göre sosyalleşmenin amaçları:

1- Sosyalleşme, kişilere belli başlı davranış kalıplarını öğretir. Beslenme tarzından, bilimsel yöntemin unsurlarına kadar bütün davranış kalıpları, kişilere sosyalleşme yardımıyla öğretilebilir.

2- Sosyalleşme kişilerde özlemler oluşturur. İyi bir anne-baba, çocuk olma, meslek sahibi olma, parti üyesi olma ve takım arkadaşı olma özlemi gibi.

3- Sosyalleşme, kişilere toplumda edinecekleri rollerin öğretilmesi olarak ifade edilir. Bireylerin iletişim kurduğu sosyal gruplar içinde farklı insanlarla yakınlık kurması iyi ilişkiler kurmasını da zorunlu kılmaktadır.

4- Sosyalleşme sayesinde bazı özel yetenekler öğrenilir. Çocuk ve gençler, öğrendikleri bu yeteneklerle beraber, yetişkinlerin gruplarına dâhil olabilirler.

5- Sosyalleşme, kişilik oluşumuna katkı sağlar. Bireylerin sosyal yapı içinde bulunabildikleri kadar kişilikleri oturur.

6- Sosyalleşme, bireylere yaşadıkları toplumsal yapının maddi ve manevi öğelerini ve kültürünü bir bütün olarak öğretir.

7- Sosyalleşme, toplumun görece devamlılığını sağlar. Bununla beraber birey içinde yaşadığı toplumu özümseyerek kültürünü benimser (Yetim 2000).

2.6. Sosyalleşme Süreci

Spor, sosyal yenilenmenin yanı sıra pek çok sosyal değerın oluşmasına zemin hazırlar. Bununla beraber sosyal beceri ise bireye kişisel sorumluluk duygusunu öğretmesi açısından önemlidir (Küçük ve Koç 2003).

İkili ilişkilerde tutum ve duyguların jest, mimik kullanılarak karşı tarafa iletilmesi önemlidir. İnsanlar ifade edilmek istenen duygunun nasıl ifade edildiğine dikkat ederler bu nedenledir ki sözel olmayan iletişim şekli oldukça önem arz etmektedir (Baltaş ve Baltaş 1999). Dolayısıyla; bedenın tanınması ve egzersizler ile bedensel farkındalık oluşturulması ile birey beden dilini daha dikkatli olarak kullanabilir (Korkut 2004).

Sosyalleşme, doğumla beraber başlayıp bütün bir hayat boyu devam eden uzunca bir süreçten oluşmaktadır. Bu süreç sayesinde bireylerin kişilik oluşumları tamamlanır. Fertler doğup büyüdüğü toplumun kuşaklar aracılığı ile aktarılan kültür ve kaidelerini sosyalleşme sayesinde öğrenmektedirler. Sosyal yapının bütün yargı mizanları ile beraber, norm ve kaideler sosyal yapı tarafından uygun görülen

davranış, huy ve becerilerin iletilmesi sürecini kapsamaktadır. Toplumsallaşma sürecinin muhtevası ve şekli öğrenme sayesinde belirlenebilmektedir (Öktem 2003). Sosyalleşme sayesinde fertlere kişilik oluşumunun yanında özbenlik kavramı da kazandırılır. Özbenlik; kişilerin diğer insanlar ile paylaştığı ayrıntıların ve kişileri diğer insanlardan ayırtıran özelliklerin farkında olması şeklinde ifade edilmektedir (Tezcan 1984).

Sosyalleşme ile beraber toplumsal gruplara katılan yeni üyelere gelenek, görenek, tutum, kaide ve davranışlar öğretilir (A.ö.f 2003). Emillio Williams, toplum bilim sözlüğünde (Dictionnarie de Sociologie) sosyalleşmeyi “Bireyin yalnızca biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp belirli bir topluma ve belirli kümelere bütünleştirilmesi sürecine sosyalleşme süreci” şeklinde tanımlamıştır (Ozankaya 1991). Dönmezer’in ifadesiyle sosyalleşme, fertlerin karşısına çıkacak olan her durumu, kalıplaşmış kaideleri, çözüm yollarını uygun olarak tanımlayıp anlaşılmasını sağlayan süreçtir (Dönmezer 1994).

Tüm bu ifadelerden anlaşılacağı üzere üç öge dikkat çekmektedir. Bunlar; kültürün elde edilmesi, birey ile bütünlük kazanması ve toplumsal yapıya uyumun sorunsuz olmasıdır (Tezcan 1984). Sosyalleşme, sosyolojinin ve sosyal psikolojinin bir elemanı olarak, var olan toplumsal ve kültürel yapıda kişilerin karşılaştığı en kapsamlı süreçlerdir. Bu durum ise, sosyal grupların manevi tarafını oluşturan deneyim, bilgi, davranış, tutum ve hukuki kuralları da içine alan kişinin yaşamının normlarını oluşturan süreçtir (Tolon 1991). Sosyalleşme oluşum aşamasının, kültürel kurallar ve bireylerin sosyal yapı içinde üstleneceği rollere ait davranışları, bilgiyi ve tutumları şekillendirdiği düşünülür. Sosyalleşme olgusunun formel ve informel yollarla oluştuğu varsayılmaktadır (Greendorfer 2002).

2.6.1. Sosyalleşme Araçları

2.6.1.1. Aile

Aile, çocuğun sosyalleşmesinde en temel yapılandıdır. Aile; fonksiyon ve yapısı her geçen gün değişmekle beraber, insan soyunun sürekliliğini sağlayan, sosyalleşmenin ilk kez görüldüğü, grup içerisindeki bireylerin his olarak doyuma

ulaştıkları, sosyal yapının maddi, manevi zenginliklerinin nesilden nesile iletildiği psikolojik, ekonomik, biyolojik ve hukuksal fonksiyonları da olan sosyolojik yapılardan bir tanesidir (Önal 1990). Ailelerin sosyolojik, kültürel, iktisadi durumları genç bireylerin sosyalleşmesinde önemli bir rol oynar. Kültürel olarak çok birikimli bir aile ile yalnızca günlük yaşamını karşılayacak kelime sayısı ile iletişim kuran bir aile yapısında yetişen çocuğun sosyalleşme durumunda farklılıklar gözlenmektedir. Bu nedenle aile, genç bireylerin toplumda yer edinmeleri anlamında büyük öneme sahiptir (Akyüz 1991) .

2.6.1.2. Okul

Eğitimi kurumu, tüm sosyal yapılarda aile ile beraber sosyolojik olguyu oluşturan öğeler arasında gençlerin psiko-sosyal durumlarına cevap veren bir yapıdır. Bununla beraber formel bir eğitim yuvası olan okulların hedefi, gençleri birçok anlamda geliştirmek, sistemin istediği biçimde yetiştirmektir. Eğitim kurumlarının özellikleri, bireylerin sosyalleşme düzeylerini etkilemektedir (Kaya, Aştı, Acaroğlu, Kaya, Şandır 2006). Buradan hareketle eğitim kurumundaki sosyalleşmeyi, eğitimci-öğrenci ilişkisi, öğrenci-okul yönetimi ilişkisi ve bireyler arası ilişkiler belirlemektedir (Ergun 1994).

2.6.1.3. Toplum

Sosyal kümeleri, toplumsal yapının küçük bir örneği gibi görmek ve bu toplumsal yapının bir alt elemanı olarak ele almak mümkündür. Buradan hareketle, genel anlamda sosyal küme ifadesiyle kişi sayısı ve grubun makro yapısıyla bu küme içerisinde iletişimi üst düzeyde olan insan yapıları kastedilmektedir (Kaya 2002). Sosyal kümeler, kişiler arası bağın olduğu, müşterek his ve değerleri olan, herkesin birbirini bildiği ve birbirlerini o yapının bir parçası gibi hisseden insanlardan oluşan yapılardır (Günay 2000). Buradan hareketle, en az iki kişinin birleşerek etkileşim yolu ile bağ kuran, ortak noktaları olan, birbirlerinin özelliklerini bilerek rol

paylaşımı yapan, belirli bir statüye, değere ve inanca sahip olan bu yapılara sosyal küme adı verilir (Erkal 2006).

Grup-birey durumuna yönelik yapılan çalışmalarda grupların işlevlerine bakılırken, grupların toplumsallaşma durumuna da değinilmiştir. Bununla beraber, küçük sosyal yapılar üzerine araştırma yapıldığında, belirli bir sosyal yapıya ait olan kişilerin, bu yapının farklı üyelerince düşünme tarzı, değer ve duygu noktasında etkilendiği, ayrıca aynı kişi gibi hareket ettiği bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Tolan 1996).

2.6.1.4. Kitle İletişim Araçları

Günümüz modern teknoloji çağına kadar bireylerin toplumsal özellik kazanmasındaki en etkili yapılar ebeveyn, akran çevresi ve eğitimcilerdi. Bununla beraber teknoloji çağında televizyon, kitle iletişim araçları toplumsallaşmayı fazlasıyla etkileyen çok kuvvetli yapılar haline gelmiştir (Yetim 2006). Bugün dünyada iletişim araçları, birçok insanın tutumunu yönlendiren bir vasıta haline almıştır (Tezcan 1996). Televizyon, internet, radyo, telefon gibi iletişim araçlarındaki teknolojik gelişmeler insanların hayatına çok kolay etki etmekte ve bireyler için karşı konulamaz öğeler olarak görülmektedir (Topçuoğlu 1996).

Bugün ülkemizde televizyon ile beraber önemli bir iletişim aracında bilgisayar olarak görülmektedir. Bilgisayarın yanında internette hayatımıza girmiştir. İnternetin hızlıca tüm dünyada yaygınlaşmasıyla beraber, insanlar arası ilişkiler farklılaşmıştır (Giddens ve Güzel 2005).

2.7. Sosyalleşme ve Spor İlişkisi

Sporun gücü, birleştirici olmasından ve sosyalleşme aracı olmasından gelir. Spor, toplumu birbirine yakınlaştıran ve değişim gücüne sahip olan önemli bir yapıdır. Spor, önemli olan sosyal değerlerin oluşmasına ve devam etmesine vesile olur. Spor, bireylerin ve toplumun istikrarı için gerekli olan kurum ve davranışların oluşumuna katkı sağlar (Yetim 2000). Bu görüşe benzeyen farklı bir yazıya göre

spor; gelişmiş toplumlarda olduğu kadar, geri kalmış ve gelişmekte olan toplumlarda da önemli bir kaynaşma aracıdır. Örneğin A.B.D. eski başkan yardımcısı Spino Agnev, “Spor toplumumuzu bir arada tutan tutkaldır” demiştir (Fişekçioğlu 1998).

Bir takım yazarlar ise sporun farklı davranışları ortaya çıkartabileceğini savunmuşlardır. Bunları; toplumu ayrıştırmak veyahut birleştirici, bütünleştirici duyguları uyandırmak şeklinde ifade etmişlerdir (Açıkada ve Ergen 1990). Spor; anlayışlı olma, mesuliyet alabilme, işbirliği yeteneklerini geliştirir. Sabırlı ve enerjik hissettiren, aidiyet hissini bireye kazandırır. Birey toplum ilişkilerini düzenler. Spor, aynı zamanda kişiliğin geliştirilmesini de sağlar (Erkal 1986).

2.8. Sporun Kişilik Üzerine Etkileri

Kişilik kavramını “bireyin yaşam biçimi” olarak ifade edebiliriz. Kültür toplumsal yaşamı ortaya koyarken, kişilik ise bireylerin yaşam şeklini ortaya koyar (Groesbeck, J Kaplan, Sadock 1985). Kişiliğin oluşum sürecinde en önemli etkenler soya çekim ve fiziksel durum, toplumsal ve kültürel etmenler, ebeveynlerin yaşam durumu, toplumsal sınıf düzeyi, yaşanılan bölge şartları olarak ifade edilebilir. Bu anlamda sportif etkinliklerin eğitim içerisine girmesiyle birçok olumlu değişim gözlenmektedir (Cüceloğlu 1991). Sportif faaliyetler, bireylerin kendilerini geliştiren spora dönük eğitsel faaliyetler içerisinde yer almasıyla beraber, kişiliğin oturması ve sosyal yapı içerisinde kabul görme gibi olumlu durumlarla karşılaşmalarına da yardımcı olmaktadır (Stegelin 2005).

2.9. Sosyal Beceri ile Spora Yönelik Çalışmalar ve Sonuçlarının Karşılaştırılması

Sosyal beceri ve spor kavramları hakkında yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Literatür taraması sonucu tez konuma yakın olan bazı çalışmalar şu şekildedir:

Yıldırım (2011) tarafından lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri adlı çalışmada;

takım ve bireysel spor yapan öğrenci grubu lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur.

Şenol (2015) tarafından beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile sınıf öğretmenliği bölümü okuyan öğrenciler üzerine yapılmış bu çalışmada; sosyal beceri alt boyutları arası ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Bu araştırma da her iki grup lehine de anlamlı farklılık oluşan alt boyutlar olduğu görünmektedir.

Çiriş (2018)'in 11. Ve 12. Sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyi, liderlik özellikleri ve spor yapma durumları üzerine yaptığı bu çalışmada; sosyal beceri düzeyleri ile liderlik yönelimleri arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Termeli (2019) tarafından yapılan otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal becerilerinin fiziksel aktiviteye katılım ve farklı değişkenler açısından incelenmesi adlı çalışmada; bütünlük fiziksel aktivite yapan otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal beceri düzeyi oranları anlamlı derecede daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2019)'ın yapmış olduğu lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki adlı çalışmada; beden eğitimi dersine yönelik tutum ile sosyal beceri düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2019)' in yapmış olduğu rekreatif spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması adlı çalışmada; rekreatif amaçlı spor yapan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2019) tarafından yapılan takım sporu yapan ve spor yapmayan 10-12 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri adlı çalışmada; takım sporu yapan çocukların sosyal beceri düzeylerinin tüm alt boyutlarda daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Önal (2019)' ın lisanslı kayakçılar ile spor yapmayan bireylerin sosyal beceri düzeyleri üzerine yapmış olduğu araştırmada; kayak sporuyla uğraşan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu ve sporun sosyal beceri üzerinde fazlaca etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Acıbunar (2019) tarafında yapılan farklı spor branşlarıyla uğraşan sporcuların sosyal beceri düzeyleri adlı çalışmasında; engelli bireylerin genel olarak sosyal beceri düzeylerinin orta seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık; bedensel engelli sporcuların öğrenim durumu, spor yapma yılı ve spor dalı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şeker (2020)'in spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlakı üzerine yapmış olduğu çalışmasında; lisanslı ve rekreatif spor yapma değişkenlerine göre kişilerin sosyal beceri, saldırganlık tutumu ve ahlaktan uzaklaşma düzeyleri açısından gruplar arası farklılığa rastlanmamıştır.

Literatür taraması sonucu birçok kaynak üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırma konusuna yakın olan kaynaklar üzerinde ise daha ayrıntılı inceleme, araştırma ve analiz yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaların tartışma, sonuç kısımları incelenerek, ortaya konulan çıkarımlara bakılmıştır. Öncelikle spor ve sosyal beceri açısından farklı değişkenlerle çalışmalar yapılması bu alan bakımından bir zenginliktir.

Bu değişkenlerden bazıları ise şunlardır:

- 1- Üniversite öğrencileri- sosyal beceri ve spor
- 2- Engelli bireyler ile spor- SBD
- 3- Rekreatif spor-SBD
- 4- Lise öğrencileri ve SBD
- 5- Beden eğitimi, tutum ve SBD
- 6- Takım sporu yapan çocuklar ve SBD
- 7- Otistik çocuklar ve SBD
- 8- Spor yapan ve yapmayan öğrencilerde sosyal beceri
- 9- Kayakçı sporcular ve sosyal beceri

Yapılan literatür taraması doğrultusunda genel bir değerlendirmede bulunmak gerekirse şunlar söylenilebilir:

- 1- Sosyal becerinin birçok parametresi vardır spor bunlardan sadece birisidir.

- 2- Beden eğitimi ve spor faaliyetlerini verenlerin yeterli olması gerekmektedir. Değişime açık, çok yönlü gelişimi kendine ilke edinen, spor-sosyal beceri ilişkisini iyi bilen eğitimciler olmalıdırlar.
- 3- Spor ve sosyal beceri açısından takım ve bireysel spor yapanlarda genel olarak anlamlı farklılık yoktur.
- 4- Sportif alt yapı eksiklikleri olabildiğince giderilmelidir.
- 5- Sosyal becerilerin gelişmesi açısından okul, arkadaş çevresi, kültürel değerler gelişim dönemlerinin yetişkinlik yıllarında ailenin önüne geçmektedir.
- 6- Spor sosyal beceri üzerinde olumlu etkileri olan bir olgudur. Herkes için spor etkinlikleri olabildiğince artırılmalıdır.
- 7- Okullarda beden eğitimi ve spor etkinliklerinin sosyal beceri üzerinde olumlu etkileri oldukça fazladır.
- 8- Farklı engel kategorilerine sahip çocuk ve gençler için spor çok etkili bir sosyal beceri aracıdır. Bu tip bireyler spor ile içsel gelişim yaşar, kendini ifade eder, toplumda bir yer kazanır, aidiyet duygusuna ulaşır. Topluma faydalı bireyler olurlar.
- 9- Üniversitelerde yapılmakta olan sportif organizasyonlar sosyal becerilerin sağlıklı ilerleyebilmesi açısından çok önemlidir. Bu etkinlikler sürece yayılmalı ve belli dönemlerle kısıtlı olmamalıdır.
- 10- Spor toplumsal dayanışmayı artırır. Her yaştan bireyin kendine toplum içinde yer edinmesini sağlar ve asosyal bireylerin kazanılması sürecinde etkin rol oynar.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri; geçmişte veya günümüzde olan bir durumu değiştirmeden olduğu gibi betimleyen araştırma modelleridir. Tarama modeli ile yapılan çalışmalar iki sınırlılığa sahiptir. Bunlar veri sağlama ve kontrol etmedeki güçlüklerdir. İlişkisel tarama modelleri de iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar 1994) .

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Isparta İli Şarkikaraağaç İlçesindeki Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 9. 10. 11. Ve 12. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise beş farklı ortaöğretim kurumunda öğrenimlerine devam edip aynı zamanda okul sporlarına katılan öğrenciler ile okul sporları faaliyetlerine katılmayan toplam 300(137 erkek, 163 kadın) öğrenciden oluşturmaktadır. Bununla beraber, araştırmaya katılan okullardaki okul sporlarına katılan öğrencilere ulaşıldı ve aynı sayıda okul sporlarına katılmayan öğrenciye de Sosyal Beceri Envanteri uygulandı.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Çalışma Aşamaları:

- Araştırma 2019-2020 Eğitim Öğretim Güz döneminde yapıldı.
- Araştırmaya başlamadan önce İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli yasal izinler alınmıştır.
- Araştırma izni alınması ile çalışma yapılacak okullardaki kurum müdürleri ziyaret edilerek bilgi verildi.
- Beden Eğitimi Öğretmenleri ile iletişime geçilerek okul sporlarına katılım sağlayan öğrenciler hakkında bilgi alındı.

- Sosyal Beceri Envanteri ile bilgi formu, beden eğitimi öğretmenleri ile görüşülerek sadece beden eğitimi derslerinde yapıldı.
- Ders başında gerekli açıklamalar yapıldı ve öğrencilerin istenen sayıda envanteri doldurması sağlandı.

Sosyal Beceri Envanterinin Uygulandığı Okulların Listesi:

1. Şarkikaraağaç Anadolu Lisesi
2. Şarkikaraağaç Fen Lisesi
3. İmam Hatip Lisesi
4. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
5. Asım ve Sıddıka Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Sosyal Beceri Envanteri:

Araştırmada kullanılan Sosyal Beceri Envanteri (SBE) (Social Skills Inventory SSI), 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında yeniden revize edilerek bugünkü şeklini almıştır. Yüksel(1998) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmış ve bugünkü şeklini almış bir ölçme aracıdır. Sosyal beceri envanteri temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla hazırlanmış 90 maddelik kendini tanımlama (self-report) türünden bir araçtır. Başlangıçta kişilik ve sosyal psikoloji araştırmaları için geliştirilmiştir. SBE sosyal becerileri altı ayrı alanda ölçmektedir. Ayrıca, sosyal yeterlik ya da sosyal becerilerin tümünü kapsayan genel sosyal beceri düzeyide toplam olarak hesaplanabilmektedir.

Ölçeğin alt ölçekleri ise:

1. Duyuşsal anlatımcılık (emotional expressivity),
2. Duyuşsal duyarlık (emotional sensitivity),
3. Duyuşsal kontrol (emotional control),
4. Sosyal anlatımcılık (social expressivity),
5. Sosyal duyarlık (social sensitivity),
6. Sosyal kontrol (social control) olarak 6 alt boyuttan oluşmaktadır.

Alt ölçeklerin her biri 15 maddeden oluşmakta, envanterin yanıtlanmasında beşli likert tipi bir cevaplama anahtarı hazırlanmıştır. Anahtarda en düşük puan 1 (Hiç benim gibi değil), en yüksek puan ise 5 (Tamamen benim gibi) olarak puanlanmaktadır. Envanterden elde edilebilecek toplam puan en düşük 90, en yüksek ise 450'dir. Alt ölçeklerin puanlamasında ise her bir alt ölçekten en düşük 15 en çok ise 75 puan alınabilmektedir (Yüksel 2004).

SBE alt boyutları ve madde numaraları:

1. Duyuşsal anlatımcılık; 1, 7, 13, 19, 25, 31, 37, 43, 49, 55, 61, 67, 73, 79, 85
2. Duyuşsal duyarlılık; 2, 8, 14, 20, 26, 32, 38, 44, 50, 56, 62, 68, 74, 80, 86
3. Duyuşsal kontrol; 3, 9, 15, 21, 27, 33, 39, 45, 51, 57, 63, 69, 75, 81, 87
4. Sosyal anlatımcılık; 4, 10, 16, 22, 28, 34, 40, 46, 52, 58, 64, 70, 76, 82, 88
5. Sosyal duyarlılık; 5, 11, 17, 23, 29, 35, 41, 47, 53, 59, 65, 71, 77, 83, 89
6. Sosyal kontrol; 6, 12, 18, 24, 30, 36, 42, 48, 54, 60, 66, 72, 78, 84, 90

SBE'de ters puanlanacak maddeler: 1, 3, 5, 9, 10, 15, 17, 18, 21, 24, 25, 30, 36, 37, 39, 41, 43, 48, 49, 54, 56, 60, 64, 66, 67, 69, 72, 73, 76, 81, 84, 85

SBE' de bulunan 90 maddenin 32 tanesi ters puanlanmaktadır. Envanterdeki 58 maddelik puanlama şekli 5 4 3 2 1 şeklinde yapılmalıdır. Bunların dışında 32 madde ise 1 2 3 4 5 olarak puanlandırılmalıdır.

Sosyal beceri envanteri yetişkinlere yönelik bir ölçek olup ölçeğin uygulanabilir alt sınırı olarak Ortaöğretim birinci sınıf (15 yaş) olarak belirlenmiştir.

Sosyal Beceri Envanterinin Türkiye için güvenilirliği test-tekrar ve iç tutarlık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplanmıştır. Testin tekrarı yöntemiyle bulunan toplam puana ilişkin güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için $r = .92$ olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları ise $r = .80$ ile $r = .89$ arasında değişmektedir (Yüksel 2004).

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Araştırmaya katılana öğrencilerin Sosyal Beceri Envanteri alt boyutları ve toplam puanları demografik değişkenlere göre karşılaştırılmadan önce verilerin güvenilirlik ve normallik testleri yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Sosyal Beceri Envanterinin güvenilirlik katsayısının 0,710 olduğu tespit edilmiştir. Bu değer verilerin analiz için yeterli düzeyde güvenilir olduğunu göstermiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilks testi kullanılarak incelenmiş ve yapılan analiz sonucunda alt boyut ve toplam ölçek puanına ilişkin verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu nedenle non-parametrik analiz yöntemleri tercih edilmiştir. Öğrencilerin ölçek alt boyut ve toplam puanlarının okul sporlarına katılma durumu ve cinsiyete göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmış, eğitim görülen sınıf, yaş grubu, eğitim görülen okul türü, aile geliri, aile gelirinden memnun olma durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, okul sporuna katılan öğrencilerin branşları, spor yaşları ve haftalık antrenman saatlerine göre karşılaştırmalarda Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Yapılan analizlerde anlamlılık seviyesi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu kısımda, araştırma sonucu elde edilen verilerin istatistiksel çözümlerine ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 3. Okul Sporlarına Katılan ve Katılmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt değişken	N	%
Öğrenim görülen sınıf	9	48	16,0
	10	66	22,0
	11	117	39,0
	12	69	23,0
Yaş grubu	14	38	12,7
	15	51	17,0
	16	102	34,0
	17	109	36,3
Cinsiyet	Kadın	163	54,3
	Erkek	137	45,7
Öğrenim görülen okul türü	Fen Lisesi	145	48,3
	Anadolu Lisesi	48	16,0
	Meslek Lisesi	50	16,7
	İmam Hatip Lisesi	57	19,0
Ailenin aylık geliri	0-2000 TL	116	38,7
	2001-3000 TL	88	29,3
	3001-4500 TL	56	18,7
	4501-5000 TL	22	7,3
	5000+ TL	18	6,0
Ailenin gelirinden memnun olma durumu	Evet	216	72,0
	Hayır	28	9,3
	Kısmen	56	18,7
Annenin eğitim durumu	İlkokul	143	47,7
	Ortaokul	76	25,3
	Lise	62	20,7
	Üniversite	19	6,3
Babanın eğitim durumu	İlkokul	72	24,0
	Ortaokul	77	25,7
	Lise	120	40,0
	Üniversite	31	10,3

Tablo 3 incelendiğinde; araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin %16'sı 9'uncu sınıf öğrencisi, %22'si 10'uncu sınıf öğrencisi, %39'u 11'inci sınıf öğrencisi, %23'ü 12'inci sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %12,7'i 14 yaşında, %17'si 15

yaşında, %34'ü 16 yaşında, %36,3'ü 17 yaşında ve %54,3'ü kızlardan, %45,7'si erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %48,3'ü Fen Lisesi öğrencisi, %16'sı Anadolu Lisesi öğrencisi, %16,7'si Meslek Lisesi öğrencisi, %19'u İmam Hatip Lisesi öğrencisidir. Öğrencilerin 38,7'sinin ailesi 0-2000TL arasında gelire sahipken, %29,3'ü 2001-3000TL arasında gelire sahip, %18,7'si 3001-4500TL gelire sahip, %7,3'ü 4501-5000TL gelire sahip, %6'sı 5000+TL gelire sahiptir ve öğrencilerin %72'si ailelerinin gelir düzeyinden memnun, %9,3'ü memnun değil, %18,7'si kısmen memnundur. Araştırmaya katılan öğrencilerin %47,7'sinin annesi %24'ünün babası ilkokul mezunu, %25,3'ünün annesi %25,7'sinin babası ortaokul mezunu, %20,7'sinin annesi %40'ının babası lise mezunu, %6,3'ünün annesi %10,3'ünün babası üniversite mezunudur.

Tablo 4. Okul Sporlarına Katılan ve Katılmayan Orta Öğretim Öğrencilerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt değişken	N	%
Okul sporlarına katılma durumu	Evet	150	50,0
	Hayır	150	50,0
Okul sporuna katılanların branşları	Futbol	45	30,0
	Voleybol	83	55,3
	Diğer	22	14,7
Okul sporlarına katılanların spor yaşları	1 yıl	76	50,7
	2 yıl	57	38,0
	2+ yıl	17	11,3
Okul sporlarına katılanların haftalık antrenman yaptıkları süreler	1 saat	19	12,7
	2 saat	21	14,0
	3 saat	39	26,0
	4+ saat	71	47,3

Tablo 4 incelendiğinde; araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin %50'si okul sporlarına katılıyorken, %50'si okul sporlarına katılmamaktadır. Okul sporlarına katılan öğrencilerin %30'u futbol branşında, %55,3'ü voleybol branşında, %14,7'si diğer branşlarda okul sporlarına katılmaktadır ve %50,7'si 1 yıldır, %38'i 2 yıldır, %11,3'ü 2 yıldan uzun süredir spor yapmaktadır. Okul sporlarına katılan ve antrenman yapan bu sporcuların %12,7'si haftada 1 saat, %14'ü haftada 2 saat, %26'sı haftada 3 saat, %47,3'ü haftada 4 saat antrenman yapmaktadır.

Tablo 5. Okul Sporlarına Katılan ve Katılmayan Orta Öğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Analizi

Alt boyut	N	X	Ss
Duyuşsal anlatımcılık	300	44,63	5,52
Duyuşsal duyarlık	300	50,74	8,96
Duyuşsal kontrol	300	43,59	5,87
Sosyal anlatımcılık	300	47,38	8,21
Sosyal duyarlık	300	48,79	7,90
Sosyal kontrol	300	46,69	8,11
Toplam sosyal beceri	300	279,84	23,38

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal kontrol ve toplam sosyal beceri düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Okul Sporlarına Katılma Durumlarına Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyut	Okul Sporlarına katılım	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Duyuşsal anlatımcılık	Evet	150	141,57	21235,0	9910,0	,074
	Hayır	150	159,43	23915,0		
Duyuşsal duyarlık	Evet	150	149,43	22415,0	11090,0	,831
	Hayır	150	151,57	22735,0		
Duyuşsal kontrol	Evet	150	152,21	22832,0	10993,0	,732
	Hayır	150	148,79	22318,0		
Sosyal anlatımcılık	Evet	150	152,61	22891,5	10933,5	,673
	Hayır	150	148,39	22258,5		
Sosyal duyarlık	Evet	150	156,27	23441,0	10384,0	,249
	Hayır	150	144,73	21709,0		
Sosyal kontrol	Evet	150	149,06	22359,0	11034,0	,773
	Hayır	150	151,94	22791,0		
Toplam sosyal beceri	Evet	150	150,02	22503,0	11178,0	,924
	Hayır	150	150,98	22647,0		

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin okul sporlarına katılma durumlarına göre; duyuşsal anlatımcılık ($U=9910,0$; $p>0,05$), duyuşsal duyarlık ($U=11090,0$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($U=10993,0$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($U=10933,5$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($U=10384,0$; $p>0,05$),

sosyal kontrol ($U=11034,0$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($U=11178,0$; $p>0,05$) düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Sınıf ve Yaş Değişkenlerine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Sınıf	N	Sıra ort.	χ^2	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	9	48	147,30	6,0	,114	-
	10	66	172,91			
	11	117	145,59			
	12	69	139,62			
Duyuşsal duyarlık	9	48	126,75	6,7	,082	-
	10	66	166,69			
	11	117	146,58			
	12	69	158,19			
Duyuşsal kontrol	9	48	142,88	5,4	,144	-
	10	66	134,33			
	11	117	163,68			
	12	69	148,93			
Sosyal anlatımcılık	9	48	154,50	0,9	,816	-
	10	66	156,45			
	11	117	149,95			
	12	69	142,96			
Sosyal duyarlık	9	48	141,78	6,9	,074	-
	10	66	174,73			
	11	117	146,74			
	12	69	139,77			
Sosyal kontrol	9	48	164,28	8,7	,034*	10>11, 10>12
	10	66	172,48			
	11	117	139,50			
	12	69	138,54			
Toplam sosyal beceri	9	48	140,56	5,6	,132	-
	10	66	172,50			
	11	117	146,33			
	12	69	143,44			

Tablo 7 incelendiğinde, sınıf değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin duyuşsal anlatımcılık ($\chi^2=6,0$; $p>0,05$), duyuşsal duyarlık ($\chi^2=6,7$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($\chi^2=5,4$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($\chi^2=0,9$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($\chi^2=6,9$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($\chi^2=5,6$; $p>0,05$) düzeylerinin anlamlı bir

şekilde farklılaşmadığı, sosyal kontrol ($x^2=8,7$; $p<0,05$) düzeylerinde ise öğrenim gördükleri sınıflara göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık sonucunda; 10'uncu sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sosyal kontrol düzeyi 11'inci ve 12'nci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sosyal kontrol düzeylerine göre yüksektir ($p<0,05$).

Alt boyut	Yaş grubu	N	Sıra ort.	x^2	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	14	38	132,05	8,3	,040*	14<15, 15>17
	15	51	178,75			
	16	102	152,50			
	17	109	141,84			
Duyuşsal duyarlık	14	38	135,08	2,4	,503	-
	15	51	149,80			
	16	102	147,59			
	17	109	158,92			
Duyuşsal kontrol	14	38	146,38	4,6	,203	-
	15	51	129,59			
	16	102	161,08			
	17	109	151,82			
Sosyal anlatımcılık	14	38	152,55	1,6	,663	-
	15	51	156,50			
	16	102	141,85			
	17	109	155,07			
Sosyal duyarlık	14	38	143,41	3,7	,298	-
	15	51	171,06			
	16	102	149,39			
	17	109	144,39			
Sosyal kontrol	14	38	170,83	6,3	,099	-
	15	51	168,64			
	16	102	144,61			
	17	109	140,44			
Toplam sosyal beceri	14	38	142,00	1,8	,626	-
	15	51	163,80			
	16	102	146,80			
	17	109	150,70			

Tablo 7'nin devamı incelendiğinde, yaş değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin duyuşsal duyarlık ($x^2=2,4$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($x^2=4,6$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($x^2=1,6$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($x^2=2,7$; $p>0,05$), sosyal kontrol ($x^2=6,3$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($x^2=1,8$; $p>0,05$) düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, tespit edilirken, duyuşsal anlatımcılık ($x^2=8,3$; $p<0,05$)

düzeylerinde ise yaş gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık sonucunda; 15 yaşındaki ortaöğretim öğrencilerinin duyuşsal anlatımcılık düzeyi 14 ve 17 yaşındaki öğrencilere göre yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 8 Cinsiyet Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyut	Cinsiyet	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	Kadın	163	155,17	25292,0	10405,0	,309	-
	Erkek	137	144,95	19858,0			
Duyuşsal duyarlık	Kadın	163	165,72	27013,0	8684,0	,001*	Erkek<Kız
	Erkek	137	132,39	18137,0			
Duyuşsal kontrol	Kadın	163	136,20	22200,0	8834,0	,002*	Kız<Erkek
	Erkek	137	167,52	22950,0			
Sosyal anlatımcılık	Kadın	163	151,29	24659,5	11037,5	,864	-
	Erkek	137	149,57	20490,5			
Sosyal duyarlık	Kadın	163	155,43	25334,5	10362,5	,283	-
	Erkek	137	144,64	19815,5			
Sosyal kontrol	Kadın	163	161,63	26345,0	9352,0	,015*	Erkek<Kız
	Erkek	137	137,26	18805,0			
Toplam sosyal beceri	Kadın	163	156,89	25572,5	10124,5	,164	-
	Erkek	137	142,90	19577,5			

Tablo 8 incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin duyuşsal anlatımcılık ($U=10405,0$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($U=11037,5$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($U=10362,5$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($U=10124,5$; $p>0,05$) düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilirken, duyuşsal duyarlık ($U=8684,0$; $p<0,05$), duyuşsal kontrol ($U=8834,0$; $p<0,05$) ve sosyal kontrol ($U=9352,0$; $p<0,05$) düzeylerinde ise anlamlı olarak farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık sonucunda; kadın öğrencilerin duyuşsal duyarlık ve sosyal kontrol alt boyutu erkek öğrencilere göre yüksek olduğu ($p<0,05$), bulunurken duyuşsal kontrol alt boyutunda ise erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre duyuşsal kontrol düzeyinde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 9 Okul Türü Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Okul türü	N	Sıra ort.	χ^2	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	Fen Lisesi	145	157,56	7,6	,055	-
	Anadolu Lisesi	48	141,86			
	Meslek Lisesi	50	123,51			
	İmam Hatip Lisesi	57	163,49			
Duyuşsal duyarlık	Fen Lisesi	145	163,74	13,6	,004*	Fen>Meslek, Fen>İmam Hatip, Anadolu>Meslek
	Anadolu Lisesi	48	164,02			
	Meslek Lisesi	50	118,34			
	İmam Hatip Lisesi	57	133,63			
Duyuşsal kontrol	Fen Lisesi	145	144,46	4,6	,206	-
	Anadolu Lisesi	48	152,48			
	Meslek Lisesi	50	173,48			
	İmam Hatip Lisesi	57	144,05			
Sosyal anlatımcılık	Fen Lisesi	145	149,14	1,8	,617	-
	Anadolu Lisesi	48	157,91			
	Meslek Lisesi	50	138,53			
	İmam Hatip Lisesi	57	158,21			
Sosyal duyarlık	Fen Lisesi	145	159,23	4,6	,204	-
	Anadolu Lisesi	48	148,00			
	Meslek Lisesi	50	129,04			
	İmam Hatip Lisesi	57	149,23			
Sosyal kontrol	Fen Lisesi	145	154,78	7,2	,066	-
	Anadolu Lisesi	48	171,85			
	Meslek Lisesi	50	128,49			
	İmam Hatip Lisesi	57	140,95			
Toplam sosyal beceri	Fen Lisesi	145	159,63	9,3	,025*	Anadolu<Meslek
	Anadolu Lisesi	48	164,92			
	Meslek Lisesi	50	121,37			
	İmam Hatip Lisesi	57	140,68			

Tablo 9 incelendiğinde, okul türü değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($\chi^2=7,6$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($\chi^2=4,6$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($\chi^2=1,8$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($\chi^2=4,6$; $p>0,05$) ve sosyal kontrol ($\chi^2=7,2$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucu ortaya çıkarken, duyuşsal duyarlık ($\chi^2=13,6$; $p<0,05$) ve toplam sosyal beceri ($\chi^2=9,3$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda; duyuşsal duyarlık alt boyutunda, Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyi Meslek Lisesinde ve İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerinden yüksek olduğu ve Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyi Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilerinden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır ($p<0,05$). Ayrıca; toplam sosyal beceri düzeyinde ise Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal beceri düzeyi Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilere kıyasla yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 10 Ailelerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Gelir durumu	N	Sıra ort.	χ^2	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	0-2000 TL	116	140,41	3,5	,484	-
	2001-3000 TL	88	153,14			
	3001-4500 TL	56	154,62			
	4501-5000 TL	22	168,73			
	5000+ TL	18	167,56			
Duyuşsal duyarlık	0-2000 TL	116	130,06	17,9	,001*	3001-4500>0-2000, 4501-5000>0-2000, 5000+>0-2000, 3001-4500>2001-3000, 4501-5000>2001-2000
	2001-3000 TL	88	150,78			
	3001-4500 TL	56	161,58			
	4501-5000 TL	22	203,82			
	5000+ TL	18	181,19			
Duyuşsal kontrol	0-2000 TL	116	158,66	4,5	,343	-
	2001-3000 TL	88	153,65			
	3001-4500 TL	56	129,61			
	4501-5000 TL	22	145,73			
	5000+ TL	18	153,36			
Sosyal anlatımcılık	0-2000 TL	116	137,02	4,9	,300	-
	2001-3000 TL	88	161,94			
	3001-4500 TL	56	156,88			
	4501-5000 TL	22	151,55			
	5000+ TL	18	160,31			
Sosyal duyarlık	0-2000 TL	116	141,05	5,7	,225	-
	2001-3000 TL	88	158,15			
	3001-4500 TL	56	165,00			
	4501-5000 TL	22	156,14			
	5000+ TL	18	121,97			
Sosyal kontrol	0-2000 TL	116	138,35	9,6	,048*	4501-5000>0-2000, 5000+>0-2000
	2001-3000 TL	88	143,31			
	3001-4500 TL	56	164,75			
	4501-5000 TL	22	179,95			
	5000+ TL	18	183,61			
Toplam sosyal beceri	0-2000 TL	116	132,27	10,7	,030*	4501-5000>0-2000, 5000+>0-2000
	2001-3000 TL	88	156,55			
	3001-4500 TL	56	157,42			
	4501-5000 TL	22	183,89			
	5000+ TL	18	176,08			

Tablo 10 incelendiğinde, ailelerinin gelir durumu değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($\chi^2=$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($\chi^2=$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($\chi^2=$; $p>0,05$) ve sosyal duyarlık ($\chi^2=$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Duyuşsal duyarlık ($\chi^2=$; $p<0,05$), sosyal kontrol ($\chi^2=$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($\chi^2=$; $p>0,05$) düzeylerinde ise anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda; ailesinin gelir durumu 3001-4500 TL, 4501-5000 TL ve 5000+ TL olan öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyi ailesinin gelir durumu 0-2000 TL olan öğrencilere göre yüksektir. ve

ailesinin gelir durumu 3001-4500 TL ve 4501-5000 TL olan öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyi ailesinin gelir durumu 2001-3000 TL olan öğrencilere göre de yüksektir ($p<0,05$). Ayrıca; ailesinin gelir durumu 4501-5000 TL ve 5000+ TL olan öğrencilerin ailesinin gelir durumu 0-2000 TL olan öğrencilere göre sosyal kontrol ve toplam sosyal beceri düzeyleri yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 11 Ailelerinin Gelir Düzeyinden Memnun Olma Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Memnun olma durumu	N	Sıra ort.	x^2	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	Evet	216	147,27	3,9	,143	-
	Hayır	28	136,39			
	Kısmen	56	170,03			
Duyuşsal duyarlık	Evet	216	151,87	0,2	,892	-
	Hayır	28	149,50			
	Kısmen	56	145,72			
Duyuşsal kontrol	Evet	216	153,62	1,1	,591	-
	Hayır	28	145,48			
	Kısmen	56	140,98			
Sosyal anlatımcılık	Evet	216	153,24	1,2	,539	-
	Hayır	28	134,36			
	Kısmen	56	148,00			
Sosyal duyarlık	Evet	216	142,11	7,2	,027*	Evet<Kısmen
	Hayır	28	170,64			
	Kısmen	56	172,79			
Sosyal kontrol	Evet	216	154,28	2,4	,306	-
	Hayır	28	128,13			
	Kısmen	56	147,09			
Toplam sosyal beceri	Evet	216	150,08	0,2	,886	-
	Hayır	28	145,27			
	Kısmen	56	154,75			

Tablo 11 incelendiğinde, ailelerinin gelir durumundan memnun olma değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($x^2=3,9$; $p>0,05$), duyuşsal duyarlık ($x^2=0,2$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($x^2=1,1$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($x^2=1,2$; $p>0,05$), sosyal kontrol ($x^2=2,4$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($x^2=0,2$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal duyarlık ($x^2=7,2$; $p<0,05$) düzeylerinde ise aile gelir durumundan memnun olma değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda; ailesinin gelirinden kısmen memnun olan öğrencilerin sosyal duyarlık düzeyi ailesinin gelirinden memnun olan öğrencilerin sosyal duyarlık düzeyinden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır ($p<0,05$).

Tablo 12 Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Anne Eğitim durumu	N	Sıra ort.	x^2	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	İlkokul	143	147,17	2,0	,583	-
	Ortaokul	76	156,81			
	Lise	62	156,61			
	Üniversite	19	130,37			
Duyuşsal duyarlık	İlkokul	143	134,19	13,7	,003*	İlkokul<Lise
	Ortaokul	76	152,59			
	Lise	62	182,22			
	Üniversite	19	161,45			
Duyuşsal kontrol	İlkokul	143	145,03	4,1	,247	-
	Ortaokul	76	153,35			
	Lise	62	166,64			
	Üniversite	19	127,63			
Sosyal anlatımcılık	İlkokul	143	146,22	0,8	,849	-
	Ortaokul	76	154,28			
	Lise	62	156,45			
	Üniversite	19	148,13			
Sosyal duyarlık	İlkokul	143	149,24	7,7	,052	-
	Ortaokul	76	171,00			
	Lise	62	130,52			
	Üniversite	19	143,21			
Sosyal kontrol	İlkokul	143	152,07	5,8	,121	-
	Ortaokul	76	133,76			
	Lise	62	157,77			
	Üniversite	19	181,89			
Toplam sosyal beceri	İlkokul	143	141,30	3,7	,298	-
	Ortaokul	76	155,01			
	Lise	62	165,49			
	Lisans	19	152,82			

Tablo 12 incelendiğinde, anne eğitim durumu değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($x^2=2,0$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($x^2=4,1$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($x^2=0,8$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($x^2=7,7$; $p>0,05$),

sosyal kontrol ($x^2=5,8$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($x^2=3,7$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, duyuşsal duyarlık ($x^2=13,7$; $p<0,05$) düzeylerinde ise annelerinin eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık sonucunda; annesi lise mezunu olan öğrencilerin ilkokul mezunu olan öğrencilere göre duyuşsal duyarlık düzeyi yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 13 Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Baba Eğitim durumu	N	Sıra ort.	x^2	P	Gruplar arası farklar
Duyuşsal anlatımcılık	İlkokul	72	150,47	3,1	,369	-
	Ortaokul	77	164,45			
	Lise	120	142,08			
	Üniversite	31	148,52			
Duyuşsal duyarlık	İlkokul	72	120,57	12,0	,007*	İlkokul<Ortaokul, İlkokul<Lise, İlkokul<Üniversite
	Ortaokul	77	159,83			
	Lise	120	156,92			
	Üniversite	31	171,98			
Duyuşsal kontrol	İlkokul	72	126,26	14,5	,002*	İlkokul<Lise, Ortaokul<Lise, Üniversite<Lise
	Ortaokul	77	143,91			
	Lise	120	172,54			
	Üniversite	31	137,85			
Sosyal anlatımcılık	İlkokul	72	140,15	1,8	,608	-
	Ortaokul	77	150,82			
	Lise	120	157,38			
	Üniversite	31	147,08			
Sosyal duyarlık	İlkokul	72	153,39	1,8	,610	-
	Ortaokul	77	144,73			
	Lise	120	156,23			
	Üniversite	31	135,94			
Sosyal kontrol	İlkokul	72	156,48	5,9	,114	-
	Ortaokul	77	137,30			
	Lise	120	147,66			
	Üniversite	31	180,39			
Toplam sosyal beceri	İlkokul	72	134,28	5,2	,160	-
	Ortaokul	77	145,18			
	Lise	120	162,43			
	Lisans	31	155,18			

Tablo 13 incelendiğinde, baba eğitim durumu değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($x^2=3,1$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($x^2=1,8$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($x^2=1,8$; $p>0,05$), sosyal kontrol ($x^2=5,9$; $p>0,05$) ve toplam

sosyal beceri ($x^2=5,2$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. duyuşsal duyarlık ($x^2=12,0$; $p<0,05$) ve duyuşsal kontrol ($x^2=14,5$; $p>0,05$) düzeylerinde ise istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık sonucunda; babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ilkokul mezunu olan öğrencilere göre duyuşsal duyarlık düzeyleri yüksektir ($p<0,05$). Ayrıca; duyuşsal kontrol alt boyutunda, babası lise mezunu olan öğrencilerin babası ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olan öğrencilere göre duyuşsal kontrol düzeyi yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 14 Yaptıkları Spor Türü Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Spor türü	N	Sıra ort.	x^2	P
Dyuşsal anlatımcılık	Futbol	45	78,87	1,0	,600
	Voleybol	83	72,33		
	Diğer	22	80,59		
Dyuşsal duyarlık	Futbol	45	70,67	0,8	,669
	Voleybol	83	77,77		
	Diğer	22	76,84		
Dyuşsal kontrol	Futbol	45	74,57	1,8	,404
	Voleybol	83	72,99		
	Diğer	22	86,86		
Sosyal anlatımcılık	Futbol	45	73,57	0,1	,935
	Voleybol	83	76,14		
	Diğer	22	77,05		
Sosyal duyarlık	Futbol	45	67,40	3,9	,140
	Voleybol	83	81,81		
	Diğer	22	68,25		
Sosyal kontrol	Futbol	45	68,54	1,7	,437
	Voleybol	83	78,36		
	Diğer	22	78,95		
Toplam sosyal beceri	Futbol	45	70,31	0,9	,627
	Voleybol	83	77,99		
	Diğer	22	76,70		

Tablo 14 incelendiğinde, yaptıkları spor türü değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($x^2=1,0$; $p>0,05$), duyuşsal duyarlık ($x^2=0,8$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($x^2=1,8$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($x^2=0,1$; $p>0,05$),

sosyal duyarlık ($x^2=3,9$; $p>0,05$), sosyal kontrol ($x^2=1,7$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($x^2=0,9$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 15 Spor Yaşı Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Spor yaşı	N	X	Ss	Sıra ort.	x^2	P
Duyuşsal anlatımcılık	1 yıl	76	43,32	5,16	68,14	4,5	,107
	2 yıl	57	44,79	5,96	83,57		
	2+ yıl	17	44,71	6,08	81,32		
Duyuşsal duyarlık	1 yıl	76	50,28	8,33	72,14	1,2	,553
	2 yıl	57	51,61	10,20	80,36		
	2+ yıl	17	50,06	7,22	74,21		
Duyuşsal kontrol	1 yıl	76	43,37	5,30	74,72	1,8	,400
	2 yıl	57	43,47	6,05	72,63		
	2+ yıl	17	45,71	6,34	88,62		
Sosyal anlatımcılık	1 yıl	76	47,47	7,91	76,28	0,5	,789
	2 yıl	57	47,49	7,62	76,50		
	2+ yıl	17	46,29	5,46	68,68		
Sosyal duyarlık	1 yıl	76	49,75	7,01	77,09	3,4	,187
	2 yıl	57	49,68	9,18	78,75		
	2+ yıl	17	46,12	5,89	57,47		
Sosyal kontrol	1 yıl	76	46,05	7,32	75,66	5,5	,065
	2 yıl	57	45,21	8,29	68,90		
	2+ yıl	17	50,47	7,59	96,91		
Toplam sosyal beceri	1 yıl	76	278,32	22,79	73,53	0,3	,852
	2 yıl	57	279,82	21,56	77,68		
	2+ yıl	17	281,41	15,68	76,97		

Tablo 15 incelendiğinde, spor yaşı değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($x^2=4,5$; $p>0,05$), duyuşsal duyarlık ($x^2=1,2$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($x^2=1,8$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($x^2=0,5$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($x^2=3,4$; $p>0,05$), sosyal kontrol ($x^2=5,5$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($x^2=0,3$; $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 16 Haftalık Olarak Yapmış Oldukları Antrenman Süresi Değişkenine Göre Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Süre	N	Sıra ort.	χ^2	P
Duyuşsal anlatımcılık	1 saat	19	82,34	1,2	,745
	2 saat	21	71,74		
	3 saat	39	79,32		
	4+ saat	71	72,68		
Duyuşsal duyarlık	1 saat	19	60,84	6,7	,083
	2 saat	21	86,12		
	3 saat	39	86,06		
	4+ saat	71	70,48		
Duyuşsal kontrol	1 saat	19	59,82	3,3	,348
	2 saat	21	76,86		
	3 saat	39	74,26		
	4+ saat	71	79,98		
Sosyal anlatımcılık	1 saat	19	75,29	0,4	,935
	2 saat	21	77,52		
	3 saat	39	78,55		
	4+ saat	71	73,28		
Sosyal duyarlık	1 saat	19	68,76	3,0	,399
	2 saat	21	79,36		
	3 saat	39	84,42		
	4+ saat	71	71,26		
Sosyal kontrol	1 saat	19	83,92	1,1	,769
	2 saat	21	78,02		
	3 saat	39	71,58		
	4+ saat	71	74,65		
Toplam sosyal beceri	1 saat	19	59,79	4,4	,222
	2 saat	21	85,43		
	3 saat	39	81,23		
	4+ saat	71	73,62		

Tablo 16 incelendiğinde, haftalık olarak yapmış oldukları antrenman süresi değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin; duyuşsal anlatımcılık ($\chi^2=1,2$; $p>0,05$), duyuşsal duyarlık ($\chi^2=6,7$; $p>0,05$), duyuşsal kontrol ($\chi^2=3,3$; $p>0,05$), sosyal anlatımcılık ($\chi^2=0,4$; $p>0,05$), sosyal duyarlık ($\chi^2=3,0$; $p>0,05$), sosyal kontrol ($\chi^2=1,1$; $p>0,05$) ve toplam sosyal beceri ($\chi^2=4,4$ $p>0,05$) düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

6. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin sosyal beceri alt boyutlarından (duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal kontrol) aldıkları puanların da orta seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çiriş 2018). Bilindiği gibi lise döneminde bulunan öğrenciler gelişim dönemi açısından ele alındığı zaman ergenlik çağında bulunmaktadır. Bu dönemde bulunan bireylerin sosyal ve duygusal gelişimlerinin diğer gelişim dönemlerinden farklı bir seyir izlediği bilinmektedir. Bu dönemde ergenlerde görülen psikolojik sorunların temelinde yatan nedenlerin başında kendi düşüncelerine önem verme ve diğer insanların ilgi azlığı gibi nedenler yatmaktadır (Yavuzer 2002).

Kırımoğlu ve diğerleri (2008) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin olumsuz sosyal davranışlar arasında yer alan saldırganlık davranışını sergileme düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Demirtaş (2018) tarafından lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen diğer bir çalışmada da öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Literatürde yer alan çalışma bulgularının bu araştırmada elde edilen bulgular ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Araştırmada elde edilen bulguların aksine lise öğrencileri üzerinde yürütülen birçok çalışmada sportif ve sosyal etkinliklerine katılımın sosyal beceri gelişimini olumlu yönde etkilediği bulgularına ulaşılmıştır (Çelik ve Şahin 2013; Donaldson ve Ronan 2006; Filiz 2010; Bilgen 2014; Külahcı 2014; Tekdemir-Eroğlu 2016).

Zengin (2017) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada lise öğrencileri deney ve kontrol grubu olarak iki gruba ayrılmış, deney grubunda bulunan öğrenciler haftada 3 gün olmak üzere 6 ay boyunca spor etkinliklerine katılmış, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ise bu süreçte herhangi bir spor etkinliğine dâhil edilmemiştir. Araştırmanın sonunda kontrol grubunda bulunan çocuklar ile kıyaslandığı zaman spor etkinliklerine katılan ve deney grubunda yer alan çocukların sosyal beceri düzeylerinin daha fazla geliştiği tespit edilmiştir. Tunçalp (2011)

tarafından yapılan çalışmada da spor etkinliklerinin sosyal bir ortam sağlama vasıtasıyla lise öğrencilerinin sosyal yönlerini geliştirdiği belirtilmiştir.

Yıldırım (2011) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada lisanslı olarak spor etkinliklerine katılımın sosyal beceri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 94 takım sporu 94 bireysel spor dalı ile ilgilenen öğrenciler ile 95 sedanter öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda sedanter öğrenciler ile kıyaslandığı zaman takım ve bireysel spor dalları ile ilgilenen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Küçük ve Koç'a (2004) göre, sportif etkinliklere insanlar yalnız başlarına katılsalar bile spor etkinlikleri bireysel bir uğraş olmayıp, birer topluma uyma ve sosyalleşme süreci olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada düzenli olarak spor yapan bireylerin ilk olarak sportif kurallara uyma düzeyleri gelişmekte, zaman içerisinde toplumsal ve sosyal uyum becerileri de spora katılıma paralel olarak gelişmektedir. Yapılan bu çalışmalarda elde edilen bulguların bizim araştırmamızda elde edilen sonuçlar ile paralellik göstermemesinin temelinde araştırmalara katılan öğrencilerin ilgilendikleri spor dallarının birbirinden farklı olmasının, yaşanan bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin düşük olmasının ya da sporla ilgilenme sürelerinin farklılık göstermesinin yattığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul sporlarına katılım durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemesinin temelinde; araştırma yapılan öğrenci grubu için sporun tek başına sosyalleşme için yeterli olmadığı, sosyalleşmede sporla beraber birçok farklı etken olabileceği, okul sporları müsabakalarına katılımın sınırlı olması, antrenman günleri ve sürelerinin yeterli düzeyde olmamasının yattığı düşünülmektedir.

-Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman araştırmaya katılan lise öğrencilerinin sosyal beceri alt boyutu olan sosyal kontrol alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, 10'uncu sınıf öğrencilerinin sosyal kontrol alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının 11 ve 12'inci sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bunun yanında yaş grubu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman duyuşsal anlatımcılık alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, 15 yaş grubundaki öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık düzeyinin 14 yaş grubundaki ve 17 yaş grubundaki öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık düzeyinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Erözkan (2009) tarafından lise öğrencileri üzerinde bu konuda yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin içinde buldukları gelişim dönemi itibariyle benzer sorunlar ile karşılaştıkları, bu nedenle sosyal davranış biçimlerinin sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı belirtilmiştir. Korucu-Aytan (2010) tarafından spor yapan lise öğrencileri üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada genel lise, fen lisesi, anadolu lisesi, endüstri meslek lisesi ve ticaret meslek lisesi öğrencilerinde sosyal beceri düzeyini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 9, 10 ve 11'inci sınıflarda öğrenim gören 850 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrenim görülen sınıf değişkenine göre ele alındığı zaman lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Canbay (2010) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada öğrencilerin sosyal beceri alt boyutlarından olan sosyal anlatımcılık düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılık gösterdiği, genel sosyal beceri düzeyi ile diğer sosyal beceri alt boyutlarına ilişkin puanların ise öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Yavuzer'e (2002) göre de sosyal becerilerin gelişmesi ve şekillenmesi üzerinde yaş unsuru önemli bir belirleyici olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanında 15-16 yaş dönemi bireyin benlik gelişimi ile sosyal gelişimini büyük oranda tamamladığı, buna paralel olarak kendini rahatça ifade etmeye başladığı ve kendini özgür hissettiği bir dönem olarak belirtilmektedir. Gezer (2010) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin yaş grubu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesinin temelinde yaş gruplarına göre öğrencilerin sosyal gereksinimlerinin ve psikolojik yapılarının birbirinden farklı olmasının yattığı düşünülebilir. Zengin (2017) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinde sosyal beceri ile yakından ilişkili olan sosyal norm algısı, sosyal ilişki düzeyi, kişisel

ve sosyal uyum düzeyinin büyük yaş gruplarında yer alan öğrenciler lehine yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Bu bilgiler ışığında, lise öğrencilerinde sosyal beceri düzeyinin genel anlamda öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı söylenebilir. Lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre genel olarak anlamlı farklılık göstermemesinin temelinde öğrencilerin farklı sınıflarda öğrenim görmelerine rağmen aynı gelişim dönemi içerisinde yer almalarının yattığı düşünülebilir. Ancak sosyal kontrol alt boyutunda, 10'uncu sınıf öğrencilerin sosyal kontrol düzeyi 11'inci ve 12'nci sınıfta eğitim gören öğrencilerin sosyal kontrol düzeyinden anlamlı olarak daha yüksek olmasında alt sınıf öğrencilerinin arkadaş çevresi ile okul ortamı içerisinde kendini kanıtlama çabası içerisinde olması, rol alma isteği nedeniyle sosyal kontrol düzeylerinin yüksek çıktığı düşünülmektedir.

Bir diğer değişken olan yaş grubu verilerine göre ise, duyuşsal anlatımcılık alt boyutunda 15 yaş grubu öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. 15 yaş grubu öğrencilerinin kendilerini okula ait hissetmeleri, arkadaş grupları ile gelişen ilişkileri oranın yüksek çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca duyuşsal anlatımcı bireyler canlı ve neşeli olmaları, diğer bireyleri etkilemeleri ile de tanınırlar.

-Cinsiyet değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri alt boyutlarından olan duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol ve sosyal kontrol alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre duyuşsal duyarlık ve sosyal kontrol alt boyutlarında kadın öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu, duyuşsal kontrol alt boyutunda ise erkek öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatürde bu alanda yapılan benzer çalışma bulguları da kadın ve erkek öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında bazı farklılıklar bulunduğu görüşünü desteklemektedir (Filiz 2010; Canbay 2010; Çiftçi 2019; Demirtaş 2018; Fındık 2016). Bunun yanında yapılan bazı çalışmalarda ise lise öğrencilerinde istenmeyen

sosyal davranış biçimlerinin de cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır (Gündoğdu 2010).

Korucu-Aytan (2010) tarafından ve lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman erkek öğrenciler ile kıyaslandığı zaman kadın öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kırımoğlu ve diğerleri (2008) tarafından yapılan bir çalışmada kadın öğrencilerin saldırgan davranışlar sergileme düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Theberge (2000) tarafından yapılan çalışmada ise spor yolu ile sosyalleşmede kadınların oranının erkeklere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2011) tarafından spor yapan lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada lisanslı olarak spor yapan lise öğrencileri üzerine bir araştırma yapmış ve öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı, kadın öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Jamyang- Tshering (2004) tarafından yapılan bir çalışmada kadınların erkeklere oranla sosyal beceri düzeylerini yüksek bulmuştur.

Balyan (2009) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada kadın ve erkek öğrencilerin olumlu ve olumsuz sosyal beceri davranışları sergileme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 636 erkek öğrenci ile 701 kadın öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda kadın öğrencilerin olumlu sosyal beceri davranışı sergileme düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gündoğdu (2010) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen diğer bir çalışmada öğrencilerin istenmeyen sosyal davranış biçimlerini sergileme düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesinin temelinde sosyal gereksinimlerin cinsiyete göre farklılık göstermesi ile beraber kadınlar lehine fark çıkmasında jest ve mimiklere dayalı iletişimde kadınların daha iyi olmaları, duygusal bir yapıda olmaları ve daha rahat rol alabilmelerinin bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir. Erkekler lehine anlamlı farklılık oluşmasında ise, duygularını kontrol edebilmeleri ve duygusal

durumlarını çok fazla dışa yansıtmayan bir yapıda olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

-Öğrenim görülen lise türü değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman araştırmaya katılan lise öğrencilerinin genel sosyal beceri düzeyleri ile duyuşsal duyarlık alt boyutuna ilişkin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Fen Lisesinde eğitim gören öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinin Meslek Lisesi ile İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu, bunun yanında Anadolu Lisesinde eğitim gören öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinin Meslek Lisesinde eğitim gören öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Genel sosyal beceri düzeyine ilişkin farklılık değerlendirildiği zaman, Anadolu Lisesinde eğitim gören öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin meslek lisesinde eğitim gören öğrencilerin sosyal beceri düzeyinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Korucu-Aytan (2010) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin öğrenim görülen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada diğer liselerde öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığı zaman fen lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Balyan (2009) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen diğer bir çalışmada özel okullarda öğrenim gören lise öğrencileri ile kıyaslandığı zaman devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Papadopoulou ve ark. (2004) tarafından Yunanistan’ da yapmış oldukları çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin % 69,1’nin spor ile ilgilendiklerini tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak lise türüne göre Fen Lisesi öğrencileri lehine fark oluşmasını iletişim becerilerinin daha sağlıklı olmasına, dinlediğini anlayabilme ve duyuşsal anlamda kendini geliştiren, empati kurabilen bireyler olmaları gibi nedenlere bağlamaktayız. Anadolu Lisesi öğrencileri lehine fark oluşmasını ise; diğer lise türü öğrencilerinin sosyal beceri anlamında fazlaca eksiklerinin olmasından dolayı Anadolu Lisesi öğrencileri lehine fark oluşmasını sağlamıştır.

-Aile gelir düzeyi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin genel sosyal beceri düzeyleri ile duyuşsal duyarlık ve sosyal kontrol alt boyutlarına ilişkin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre hem sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt boyutunda hem de genel sosyal beceri düzeyinde aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin puan ortalamalarının aile gelir düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

(Filiz 2010; Aka 2010; Canbay 2010) tarafından da yapılan benzer çalışma bulguları da gelir düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görüşünü desteklemektedir. Kızmaz (2004) tarafından yapılan çalışmada spor etkinliklerine katılımın sosyal beceri gelişimi üzerindeki etkilerinin bazı demografik değişkenler ışığında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda gelir düzeyi arttıkça spor etkinliklerine katılan bireylerin sosyal beceri alt boyutlarından olan sosyal uyum düzeylerinin de arttığı rapor edilmiştir.

Balyan (2009) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütölen diğer bir çalışmada da aile gelir düzeyi kötü ya da orta düzey olan öğrenciler ile kıyaslandığı zaman gelir düzeyi iyi olan ailelerde yaşayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Mistry ve ark. (2002) tarafından yapılan bir çalışmada yetersiz maddi gelire sahip ebeveynlerin birçok sorunla karşılaştıkları ve bu durumunda çocukların sosyal gelişimini olumsuz etkilediğı sonucuna ulaştımlardır.

Buradan hareketle aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların lehine olumlu sonuç çıkmasının temelinde; ebeveynlerin yaşam kalitesinin yüksek olmasının bunun sonucunda da çocuklarıyla geçirdikleri zamanın fazla olmasının, çocuklarının iletişim becerilerine önem vermelerinin ve çocuklarını özgüvenli, sosyal çevrede rol alabilecek şekilde yetiştirmelerinin olduğu düşünölmektedir.

-Aile gelir düzeyinden memnun olma değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman öğrencilerin sosyal duyarlık alt boyutuna ilişkin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre aile gelir düzeyinden memnun olan öğrencilerin sosyal duyarlık alt boyutuna ilişkin sosyal beceri düzeylerinin aile gelir düzeyinden kısmen memnun olan ya da

aile gelir düzeyinden memnun olmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Peisner-Feinberg ve ark (2001) tarafından yapılmış olan bir çalışmada aile gelir düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal beceri düzeylerinin yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Buradan hareketle çocukların yetersiz maddi kazanç durumlarının okul içerisinde, arkadaş ilişkilerinde herhangi bir olumsuz etkisinin olmadığı aksine daha girişken sözel iletişime daha açık oldukları görülmektedir. Bunun nedeninin ise, maddi anlamdaki yetersizliğin sosyal alanda öne çıkma, okul içi ilişkilerde başarılı olma ile kapatılmaya çalışıldığı düşünülmektedir.

-Anne eğitim düzeyi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlık alt boyutuna ilişkin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinin annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lise öğrencilerinin spor vasıtasıyla sosyalleşme süreçlerinde ebeveynlerin önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Akcan ve Bulgu 2012). Bunun yanında lise döneminde ebeveyn tutumlarının ve anne eğitim düzeyinin de öğrencilerin sosyal beceri gelişimlerini etkilediği ifade edilmektedir (Ateş 2016; Canbay 2010; Güdük ve Aksoy 2012; Karaca 2012).

Yapılan bu çalışmada lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesinin temelinde; eğitim düzeyi yüksek olan annelerin çocuklarının sosyal gelişimlerini destekleme ve çocuklarına duyuşsal farkındalık kazandırma konusundaki tutumlarından dolayı farklılığın oluştuğu düşünülmektedir.

-Baba eğitim düzeyi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal duyarlık ve duyuşsal kontrol alt boyutlarına ilişkin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, duyuşsal duyarlık alt boyutunda babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinin

babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin duyuşsal duyarlık düzeyinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Duyuşsal kontrol alt boyutunda ise babası lise mezunu olan öğrencilerin duyuşsal kontrol düzeyinin babası ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olan öğrencilerin duyuşsal kontrol düzeyinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürde lise öğrencileri üzerinde yürütölen benzer çalışmalarda da baba eğitim düzeyinin sosyal beceri gelişimi üzerinde önemli bir belirleyici etken olduğu rapor edilmiştir (Balyan 2009). Baba eğitim düzeyinin yüksek olmasının öğrencilerin sosyal beceri gelişimlerini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir (Gök 2016).

Buradan hareketle baba eğitim durumunun çocuğun sosyal beceri düzeyini olumlu etkilemesi, eğitimin sosyal beceri üzerindeki yadsınamaz etkisini göstermektedir. Ancak duyuşsal kontrol alt boyutunda lise mezunu babaların oranı ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu babalara oranla yüksek çıkmıştır. Duyuşsal kontrol alt boyutunun özelliklerine baktığımız zaman; duyguları dışa vurmama, saklama isteği, kendini istediği gibi ifade edememe gibi olumsuz durumlarla karşılaşırız. Bu durumun oluşmasında lise mezunu babaların çocuklarının gelişimsel süreçlerinde istenilen düzeyde katkı sağlayamadıklarından dolayı farklılık oluştuğu düşünölmektedir.

-Araştırmada spor yapan öğrencilerin ilgilendikleri spor dalı değişkenine göre sosyal beceri düzeylerine ilişkin bulgular değerlendirildiği zaman öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin ilgilenilen spor dalı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Korucu-Aytan (2010) tarafından yapılan çalışmalarda gerek takım gerekse de bireysel spor dalları ile ilgilenmenin fiziksel ve psikolojik sağlığın korunmasının yanında sosyal bir ortam sağlayarak sosyal becerilerin gelişimini desteklediği belirtilmektedir. Ramazanoğlu ve diğerleri (2005) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada her türlü spor etkinliğinin sosyal bir ortam oluşturarak sosyal beceri gelişimini desteklediği belirtilmiştir. VanKim ve Nelson (2013) tarafından yapılan çalışmada da insanların spor etkinliklerine katılım düzeyleri arttıkça arkadaşları ile sosyal bir ortamda vakit geçirme düzeylerinin de arttığı, buna paralel olarak spor etkinliklerine katılımın sosyal beceri gelişimini desteklediği tespit edilmiştir.

Spor etkinliklerine katılımın sosyal beceri gelişimini desteklemesinin altında yatan nedenlerin başında spor etkinlikleri sayesinde bireyin sosyal normları öğrenmesi, zaman içerisinde de benimsenen sosyal normların kalıcı hale gelmesi yatmaktadır (Küçük ve Koç 2004; Danish ve diğerleri 2004). Spor etkinliklerine katılım konusunda olumlu tutuma sahip olan lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri de yüksek olmaktadır (Balyan 2009).

Kızmaz (2004) tarafından yapılan bir çalışmada da ilgilenilen spor branşına göre farklılığa ulaşılamamıştır. Ortaöğretim öğrencileri üzerinde yürütülen diğer bir çalışmada öğrencilerde olumsuz sosyal davranışlar sergileme durumunun ilgilenilen spor dalı değişkenine göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda takım sporları ile ilgilenen öğrenciler ile ferdi spor dalları ile ilgilenen öğrencilerin sergiledikleri olumsuz sosyal davranışların benzer düzeyde olduğu rapor edilmiştir (Uluşık ve Pepe 2015).

Dimech ve Seiler (2010) tarafından yapılan çalışmada da genç bireylerde anti sosyal davranış olarak kabul edilen sosyal kaygı düzeyinin en aza indirilmesinde spora katılımın koruyucu bir role sahip olduğu tespit edilmiştir. Yıldırım (2011) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir çalışmada takım ve ferdi spor dalları ile ilgilenen öğrencilerin sosyal beceri alt boyutları olan duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt boyutlarına ilişkin sosyal beceri düzeylerinin spor yapma alışkanlığı bulunmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada takım ve ferdi spor dalları ile ilgilenen sporcuların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı rapor edilmiştir.

Gezer (2010) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada birinci lig düzeyinde spor yapan futbol, voleybol, güreş ve atletizm sporcularında sosyal beceri düzeyini etkileyen unsurların incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda sporcuların sosyal beceri alt boyutlarından olan sosyal duyarlık alt boyutuna ilişkin sosyal beceri düzeylerinin spor dalı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Buna karşılık sporcuların genel sosyal beceri düzeyleri ile diğer sosyal beceri alt boyutlarına (duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal kontrol) ilişkin sosyal beceri

düzeylerinin ilgilenilen spor dalı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak çalışma yapılan gruptaki öğrencilerin çoğunluğunun takım sporlarıyla uğraşıyor olması ve bu sporlar içerisinde voleybol-futbol branşlarının oranının yüksek olması ilçede farklı spor branşlarıyla ilgilenme oranının düşük olduğunu göstermektedir bu nedenle de yapılan spor türü açısından anlamlı farklılık oluşmadığı düşünülmektedir.

-Araştırmada okul sporlarına katılan öğrencilerin spor yapma yaşlarına göre sosyal beceri düzeyleri ele alındığı zaman öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği, bu kapsamda lise öğrencilerinde sporla ilgilenme süresinin sosyal beceri düzeyi üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı tespit edilmiştir.

Literatürde lise öğrencileri üzerinde yapılan benzer çalışmalarda da spor yapma yaşı ya da lisanslı olarak spor yapma süresi değişkenine göre öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir (Yıldırım 2011; Karaca 2012; Süt 2014).

Demirtaş (2018) tarafından lise öğrencileri üzerinde bu konuda yapılan diğer bir çalışmada öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin lisanslı olarak spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ve literatürde yer alan benzer çalışma sonuçları değerlendirildiği zaman lise öğrencilerinde spor yapma yaşının sosyal beceri üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı söylenebilir. Kızmaz (2004) tarafından yapılan araştırmada ise takım sporları ve bireysel spor dalları ile ilgilenen bireylerin sosyal uyum ve genel uyum düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırma spor yapma yılına göre ele alındığı zaman katılımcıların sosyal uyum ve genel uyum düzeylerinin istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların spor yapma yaşları arttıkça sosyal uyum ve genel uyum düzeylerinin de artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Bu araştırma okul sporlarına katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun spor yaşlarının 1 veya 2 yıl olduğu görünmektedir. Dolayısıyla; çocukların sporla

uğraşma sürelerinin uzun olmaması, 1 ve 2 yıllık sürelerin spor yaşı ve sosyal beceri düzeyi ilişkisinde anlamlı farklılık oluşturamadığı düşünülmektedir.

-Araştırmada düzenli olarak spor yapma alışkanlığı bulunan öğrencilerin haftalık antrenman yapma sıklığı değişkenine göre ele alındığı zaman sosyal beceri düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Bu kapsamda lise öğrencilerinde haftalık antrenman yapma sıklığının sosyal becerinin yordayıcısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular ışığında spora katılım sosyal beceriyi etkileyen bir unsur olmakla beraber, haftalık antrenman süresinin sosyal beceri düzeyi üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı söylenebilir. Literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiği zaman haftalık antrenman yapma süresine göre lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin ele alındığı çalışmaların bulunmadığı göze çarpmaktadır.

Yapılan bu çalışmada haftalık antrenman yapma sıklığı değişkenine göre anlamlı farklılık oluşmadığı görülmektedir. Haftalık antrenman yapılan sürelerin güne bölüdüğü zaman yaklaşık iki saatlik bir çalışma yapıldığı gözlenmiştir. Antrenman sürelerinin bu denli kısa olmasından dolayı hem sportif anlamda hem de sosyal anlamda farklılık oluşmadığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, cinsiyet, okul türü, aile gelir düzeyi, aile gelirinden memnun olma düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği, buna karşılık öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul sporlarına katılım durumu, ilgilenilen spor dalı, spor yaşı ve haftalık antrenman yapma sıklığı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bulguların genel anlamda literatür ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Genel Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve ilgili literatür ışığında aşağıdaki genel önerilerde bulunulabilir:

1. Lise öğrencilerinde spora katılımın sosyal beceri gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin daha geniş kapsamlı ve güvenilir bulgulara ulaşmak için ön-son test deney ve kontrol gruplu çalışmalar yapılabilir. Böylece spor etkinliklerine katılım öncesi ve sonrasında öğrencilerin sosyal beceri gelişimindeki farklılıklar ortaya konulabilir. Bunun yanında bu çalışmada ele alınan demografik değişkenlerin dışında kalan bazı parametrelere göre (yerleşim yeri, akademik başarı düzeyi vb.) lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri incelenebilir.

2. Daha geniş gruplar üzerinde çalışmalar yapılabilir. Böylece lise öğrencilerinde spora katılım ile sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik daha geniş kapsamlı bulgulara ulaşılabilir.

3. Spor etkinliklerine katılım sonrasında öğrencilerin sosyal beceri düzeylerindeki gelişimi en iyi gözlemleyen kişilerin başında öğrenci velileri ve öğretmenler gelmektedir. Bu kapsamda ebeveyn ve öğretmen görüşlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırıldığı çalışmalar yapılabilir.

4. Yapılan bu çalışmada spor yapma durumu, spor yapma yaşı ve haftalık antrenman sıklığı değişkenlerine göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamış olsa da, literatürde yer alan çalışmalar lise öğrencilerinde spora katılımın sosyal beceri gelişimini desteklediğini ortaya koymaktadır. Bu noktada lise öğrencilerini spora yönlendirmeye yönelik bazı çalışma ve yasal düzenlemeler yapılabilir.

Araştırma Sonuçlarına Göre Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve ilgili literatür ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Okul sporları faaliyetlerine daha fazla önem verilmelidir. Gençlik ve Spor Bakanlığının koordinasyonunda spor kulüpleriyle protokoller imzalanıp yetenek ve beceri düzeyi olarak üst seviyede olan erkek ve kadın sporcuların kulüp alt yapılarında spora devam etmesi ile ülke sporumuzun gelişimine önemli katkılar da bulunulabilir.

2. Antrenman yapılan süre ve farklı değişkenler açısından sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik literatür de çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konu üzerine çalışmalar yapılabilir.
3. Sınırlı gelişmişlik düzeyine sahip, küçük yerleşim birimlerinde (ilçe, kasaba) gençler için sosyalleşme imkânları çok kısıtlı olabilmektedir. Bu gibi yerleşim yerlerinde sporun yapılacak projeler ile daha fazla kullanılarak hem gençler için bir sosyal faaliyet imkânı yaratılabilir hem de yetenekli çocukların spora yönlendirilerek kazanılmasının önü açılabilir.
4. Gençlere yönelik gerçekleştirilecek bu projeler de Gençlik ve Spor Bakanlığı alt yapısı ve tesisleri, Belediye ve Milli Eğitim Bakanlığı imkânları kullanılarak ortak çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- ACIBUNAR, O. 2019. Farklı Spor Branşlarındaki Bedensel Engelli Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- AÇAK, M., ILGIN, A.1997. Erhan S. Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı, Dünya Ambalaj San. Tic. A.g. Matbaa Tesisleri. 2. Baskı. Malatya.
- AÇIKADA, C.1990. Ergen E. Bilim ve Spor, Ofset Matbaacılık, Ankara.
- AFACAN, H.H.2001. Toplumbilimi. Konya.
- AKA, T.S.2010. Atlı Cirit Sporcularının Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- AKYÜZ, H.1991.Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: MEB Yayınları; 223
- ALMANAK.2009. Sponsorda Sponsorluk Fırsatları Almanağı, GSGM Yayınları, Tor Ofset, İstanbul; 1-3.
- ALPMAN, C.1972. Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitiminin Çağlar Boyunca Gelişimi, M.E. Basımevi, İstanbul;45-87.
- ANTİA S.D., KREİMEYER K.H. 1988. Maintenance Of Positive Peer Interaction İn Preschool Hearing-Impaired Children. The Volta Review, 18(4), 325-327.
- ARACI, H.1998. Okullarda Beden Eğitimi, Yardımcı Ofset,1. Basım, Ankara; 1-15.
- ARACI, H.1999. Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayinevi, Ankara; 13-18.
- ARACI, H.2001. Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi, 3. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara. s. 1
- ATEŞ, B.2016. Lise Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Yetkinlik Puanlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 9(1), 185 -194.
- ATEŞ, M. 1992. Demokrasi ve spor eğitimi. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Yayın Organı Beden Eğitimi ve Spor Özel Sayısı, 33-34.

- BACANLI, H. 2014. Sosyal Beceri Eğitimi. (5. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- BALTAŞ, Z., BALTAŞ, A. 1999. Bedenin Dili. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- BALYAN, M.2009. İlköğretim 2. Kademe Ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri Ve Özyeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir.
- BİLGİN, H.2014. Gençlik Merkezinde Yürütülen Kurslara Katılan Gençlerin İletişim Becerisi Ve Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ankara İli Yenimahalle Örneği). Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- BORA, M.V.2013.Beden Eğitimi Öğretmeni ve Sporcu Öğrenciler Arasındaki İletişimin Sportif Başarı Motivasyonu İlişkisi. Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa.
- BUCHER, C.A.1987. "Management Of Physical Education & Athletic Programs" Times Mirror/Mosby College Publishing, USA.
- CANBAY, H.2010. Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- CARTER, J., SUGAİ, G. 1988. Teaching Social Skills. Teaching Exceptional Children, 20(3), 68-71.
- COAKLEY, J.J.1986. Sports In society, Issues and controversies, College PUBLISHING, Santa Clara.
- ÇÜCELOĞLU, D.1991. İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 89.
- ÇAKMAKÇI, S. 2001. Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- ÇELİK, A., ŞAHİN, M.2013. Spor ve Çocuk Gelişimi. *International Journal Of Social Science*. 6(1), 467-478.

- ÇELİK, İ.İ.2002.Sporun Sosyalleşme Sürecindeki Rolü. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
- ÇELİK, T.A. 2019. Bingöl Üniversitesinde Rekreatif Spor Yapanlar ile Spor Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- ÇİFTÇİ, Y.B.2019.Sporun Orta Öğretim Öğrencilerinin Bedensel/Kinestetik Zeka Ve Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ÇİRİŞ, V.2018. 11. ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Liderlik Özelliklerine Etkisinin Spor Yapma Durumu Açısından İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Sakarya.
- ÇUMRALIĞİL, B., GÖRÜCÜ, A.2007. Örgütlenme ve Yönetim Biçimleriyle Spor, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya; 3.
- DANİŞ, S.,FORNERİS, T., HODGE, K., HEKE, I. 2004. Enhancing Youth Development Through Sport. *World Leisure Journal*. 46(3), 38-49.
- DEMİRTAŞ, S.2018.Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- DİCLE, N.A.2006.Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- DİKMENER, A.1997. Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- DİMECH, A.S., SEİLER, R. 2010. The Association Between Extra Curricular Sport Participation and Social Anxiety Symptoms in Children. *Journal of Clinical Sport Psychology*. 4,191-203.
- DOĞAN, O. 2005. Spor Psikolojisi. Adana, Nobel Kitabevi, 2. baskı,; 49-128.

- DONALDSON, S.J., RONAN, K.R.2006. The Efect Of Sports Participaiton On YoungAdolescents' Emotionel Well-Being. *Adolescence*, 41, 369-382.
- DÖNMEZ, A.1985. Denetim Odağı, Kendine Saygı ve Üç Değişken: Çevre Büyüklüğü, Yaş, Aile Ortamı. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 10(55):4-15.
- DÖNMEZER, S.1994. *Toplumbilim*, Beta Basımevi, 11. Basım, İstanbul;121-126.
- DÖNMEZER, S.1994. *Toplumbilim*, Savaş Yayınları, İstanbul.
- ERGUN, M.1994. *Eğitim Sosyolojisine Giriş*. 4. Baskı, Ankara: Ocak Yayınları; 61.
- ERKAL, E.M.1986. *Sosyolojik Açından Spor*, M.E.G.S.B., B.T.S.G.M. Yayınları, Yayın No: 30, Ankara;71.
- ERKAL, M.2006. *Sosyoloji (Toplumbilimi)*.13. Baskı, İstanbul: Der Yayınları; 18-81.
- ERKAN, N.198). *Sporun Temel Dalları*, İstanbul.
- ERÖZKAN, A.2009. Lise Öğrencilerinde Kişiler Arası İlişki Tarzlarının Yordayıcıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21, 544-551.
- ERWİN, P. 2000. *Çocukta ve Ergenlikte Arkadaşlık* (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- FINDIK, M.2016. *Takım Sporunu Yapanlarla Bireysel Spor Yapanların Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- FİLİZ, Z.2010. *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Spora Katılımın Değerlendirilmesi*. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 4(3), 192-203.
- FİŞEK, K.1985. *100 Soruda Türkiye' de Spor Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- FİŞEKÇİOĞLU, İ.B.1998. *Toplumsal Yaşamda Sporun Rolü ve Önemi*, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu I. Spor Kongresi, Erzurum; 86.
- GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI.2018-2019.Strateji Geliştirme Başkanlığı, Faaliyet Raporu.

- GEZER, D.E.2010. Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- GİDDENS, A. GÜZEL, C.2005.Ayraç Yayınevi, Ankara.
- GÖK, M.2016.Ortaöğretimde Aktif Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- GREENDORFER, S.L.2002. Socialization Process And Sport Behavior, İn, T, Horn(ed), Advances İn Spor Psychology. Champaign, IL, Human Kinetics.
- GÜÇLÜ, M. 2001. Olimpiyat Oyunları ve Spor Sponsorluğu. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara.
- GÜDÜK, A.H., AKSOY, A.B.2012. Farklı Eğitim Programlarına Devam Eden Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Davranışları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi. 3,45-62.
- GÜLAY, H. Akman, B. 2009. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler. (1.basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- GÜLLÜ, M.2004. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerine ilişkin Görüşlerinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- GÜNAY, Ü.2000.Din Sosyolojisi. 6. Baksı İstanbul: İnsan Yayınları; 258
- GÜNDOĞDU, R.2010. 9. Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme, Öfke Ve Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 19(3), 257-276.
- GÜNEY, S.2000. Davranış Bilimleri. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- İLHAN, E.L., GENCER, E., ULUCAN, H.2011. Okul Sporlarına Katılan ve Katılmayan İlköğretim Öğrencilerinin Ruhsal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(12), 265-276.
- İNAL, A.N.1998. Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya;5-19.

- İSEN, G., BATMAZ, V.2002. Ben ve Toplum, 2. Baskı Om Yayınevi, İstanbul.
- İŞLER, H. 2001.Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri Rehber Kitabı, Lazer Ofset Matbaa. Ankara.
- KARAKÜÇÜK, S. 1991. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Faaliyet Alanları. Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Yayını. Ankara.
- KARASAR, N.1994. Bilimsel Araştırma Yöntemi. s. 292, Ankara.
- KAYA, K.2002.Mikrososyoloji ve Toplumsal Grup Tipleri. Fakülte Kitabevi; 18. Isparta.
- KAYA, N., AŞTI, T., ACAROĞLU, R., KAYA, H., ŞANDIR, M.2006. Hemşire Öğrencilerin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri ve İlişkili Faktörlerin incelenmesi Ç . Ü Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi; 10(3): 3-9
- KAYA, S. 2011. İlköğretim Okul Yöneticilerinin, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin ve Öğrencilerinin Okul Spor Programlarındaki Fair-Play Anlayışları (Bolu İli Örneği). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- KELLY, J.A. 1982. Social-Skills Training: A Practical Guide For Interventions. Newyork, Springer Publishing Company.
- KENYON, G., MCPHERSON, B.1974. Approach To the Study Of Sport Socialization International Review Of Sport Sociology 9(1).127.129.
- KILIÇ, D. 2019. Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Bartın Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- KIRIMOĞLU, H., PARLAK, N., DERECELİ, Ç., KEPOĞLU, A.2008. Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora Katılım Düzeylerine Göre İncelenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2(2), 147-154.

- KIZMAZ, M.2004. Bireysel ve Takım Sporu Yapan Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KİREMİTÇİ, O.2007 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Sosyalleşme Seviyeleri. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- KNOPP, L., LEONARD, P.H.1968. "Teaching Physical Education Secondary Schools". Hill Book Co, New York.
- KORKUT, F. 2004. Okul Temelli Önleyici ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara: Anı Yayıncılık.
- KORUCU-AYTAN, G.2010. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- KOTAN, Ç., HERGÜNER, G., YAMAN, Ç. 2009. İlköğretim Okullarında Okuyan Sporcu Öğrencilerin Spor Yapmalarında Okul ve Aile Faktörünün Etkisi (Sakarya il örneği). Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(3), 49-58.
- KÜÇÜK V., ACET, M. 2002. Bir Kişilik Özelliği Olarak Suçluluk ve Sporla İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7, 369-375.
- KÜÇÜK, V., KOÇ, H. 2003. Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 436-447.
- KÜÇÜK, V., KOÇ, H. 2004. Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 9,1-10.
- LYNCH, S.A., SİMPSON, C.G. (2010). Social skills: Laying the foundation for success. Dimensions of early childhood, 38 (2): 3-11.
- MARLOWE, H. A. 1986. Social Intelligence: Evidence for Multidimensionality and Construct Independence. Journal of Educational Psychology, 78(1), 52-58
- MEB. http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html
Erişim tarihi: 18.05.2009

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İLE GENÇLİK VE SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2010-2011 ÖĞRETİM YILI YARIŞMA TALİMATI.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA
KANUN HÜKMÜNDEKİ KARARNAME (14 Eylül 2011). Resmi Gazete,
652/28054.

MİSTRY, R.S., VANDEWATER, E.A., HUSTON, A.C., MCLOYD, V.C. 2002.
Economic Well-Being And Children's Social Adjustment: The Role Of Family
Process İn An Ethnically Diverse Low-Income Sample. Child Development.
73(3), 935-951.

NİLÜFER, BİREY, TOPLUM, BİLİM. 2004. Sosyoloji Temel Kavramlar, Turhan
Kitabevi, Ankara.

NOZ, H.2018. Sosyal Becerilerin Öğretimine Sosyal Becerilerin Öğretiminde
Karşılaşılan Güçlüklerle Yönelik Öğretmen Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

OKUL SPORLARI FEDERASYONU HAKKINDA BİLGİLENDİRME.
<http://tosf.gov.tr/tarihce>. Erişim tarihi:07.05.2019.

OZANKAYA, Ö. 1991. Toplum Bilim, Cem Yayınevi, İstanbul.

ÖKTEM, A.Ş. 2003.Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin
Toplumsallaşmasındaki Rolü. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi, Erzurum.

ÖNAL, S.1990. Aile Sosyolojisi. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları; 2.
İzmir.

ÖNAL, Y. 2019. U-18 U-21 ve Büyükler Kategorisindeki Lisanslı Kayakçılar ile Spor
Yapmayan Bireylerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüzüncü
Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Van.

PAPADOPOULOU, S.K., HASSAPIDOU, M., PAPADOPOULOU, S.D., PETRAKIS,
A., DALKIRANIS, A., FAHANTIDOU, A. 2004. "Physical Activity of
Adolescents in Thessaloniki". Spor Hekimliği Dergisi, 39, 87-94.

- PEİSNER-FEİNBERG, E.S., BURCHINAL, M.R., CLİFFORD, R.M., CULKİN, M.L., HOWES, C., KAGAN, SL., YAZEJIAN, N. The Relation Of Preschool Child-Care Quality To Children's Cognitive And Social Developmental Trajectories Through Second Grade. *Child Development*. 2001; 72(5), 1534-1553.
- RAMAZANOĞLU, F., KARAHÜSEYİNOĞLU, M.F., DEMİREL, E.T., RAMAZANOĞLU, M.O., ALTUNGİL, O. 2005. Sporun Toplumsal Boyutlarının Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*.3(3), 153-157.
- RİGGİO, R.E. 1986. "The Assessment of Basic Social Skills" *Journal of Personality and Social Psychology*. 51, 649-660.
- RİGGİO. R.E. 1989. *Social Skills Inventory Manual. (Research Edition)* Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press. USA.
- SAHAN, H. 2007.Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü.Doktora Tezi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Selçuk Üniversitesi,Konya.
- SEGRİN, C. 2001. Social Skills and Negative Life Events: Testing The Deficit Stress Generation Hypothesis *Current. Psychology*, 20,1, 17–19.
- SEL, R.1988. İlk ve Orta Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmen Yayınları, 5. Baskı, Ankara.
- SELÇUK, M.H. 2010.İlköğretim İkinci Kademe Öğrenci Velilerinin Beden Eğitimi Dersinin Sosyalleşmeye Etkilerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- SHEPHERD, G. 1983. *Developments in Social Skills Training*. New York: Academic Pres.
- SORIAS, O. 1986. Sosyal beceriler ve değerlendirme yöntemleri. *Psikoloji Dergisi*, 5(20), 24–29.
- SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ FAALİYET RAPORU (2010).
- SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ OKUL SPORLARI YÖNETMELİĞİ (2013).

- STEGELİN, D. 2005. Making The Case For Play Policy, YC Young Childeren, Proquest Education Journals, pg.76
- SUCAN, S. 2012. Ferdi ve Takım Sporcularının Yaşam Kalitesinin Psikolojik Performans Üzerindeki Etkisi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Kayseri.
- SUSMAN, E.J., ROGOL, A. 2004. Puberty and Psychological Development. In: Handbook of Adolescent Psychology. (Eds.) Lerner RM, Steinberg L. 2nd ed., Hoboken, New Jersey. John Wiley & Sons, Inc:15-44.
- SÜT, M.A. 2014. Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Yapma Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması (Gaziantep İli Örneği). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- ŞAHİN, H. 2005. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, (Ed. Kaya A.) 2. Basım, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ŞEKER, İ. 2020. Harran Üniversitesinde Spor Yapan ve Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri, Saldırganlık ve Spor Ahlakı Düzeylerinin İncelenmesi. Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ŞENDURAN, F. 2008. Sporcu Olan ve Sporcu Olmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Uyum Becerileri. 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde Sunulan Bildiri. (10-12 Kasım, Bolu, ss. 189-191).
- ŞENOL, E. 2015. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- TEKDEMİR-EROĞLU, M.2016. Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersini Alan ve Almayan 11-14 Yaş Arası Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

- TERMELİ, S. 2019. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Sosyal Becerilerinin Fiziksel Aktiviteye Katılım ve Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- TEZCAN, M. 1984. Eğitim Sosyolojisi, Çağ matbaası. Ankara.
- TEZCAN, M. 1996. Eğitim Sosyolojisi. 10. Baskı, Ankara: Dünya Kitabevi; 255- 256
- THEBERGE, N. 2000. Gender and Sport, in: J. Coakley and E. Dunning (Eds.) Handbook of Sport Studies (London:Sage).
- TİRYAKİ, Ş. 2000. "Spor Psikolojisi: Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama", Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara.
- TOLAN, B. 1996. Toplum Bilimlerine Giriş. 4. Baskı. Murat ve Adım Yayıncılık; 428. Ankara.
- TOLON, B., İSEN, G., BATMAZ, V. 1991. Sosyal Psikolojisi. (1. Baskı), Adım Yayıncılık. Ankara.
- TOPÇUOĞLU, N.N. 1996. Basında Reklâm Ve Tüketim Olgusu. 1. Baskı, Vadi Yayınları; 16. Ankara.
- TSHERİNG, J.K. 2004. Social Competence İn Preschoolers: An Evaluation Of The Psychometric Properties Of The Preschool Social Skills Rating System (SSRS). Ph. D. Thesis, Pace University. ABD.
- TUNÇ, E.Ö. 2010. Görme Engelli Bireylerin Sosyalleşme Sürecine Sporun Etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- TUNÇALP, Ö. 2011. Seçilmiş Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Beden Eğitimi Ve Spor Aktivitelerinin Rolü ve Önemi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- TÜRKOĞLU, A. ve Ark. 2002. Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Mikro Yayınları. Ankara.
- ULUIŞIK, V., PEPE, K. 2015. Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi. 1 (1), s.9-11

- ÜSTÜNDAĞ, Ö., DEVECİOĞLU, S., AKARSU, E. E. 2011. Spor ve Rekreasyon Alanlarının Şehir Planlamasındaki Yeri ve Önemi. 6. Uluslararası İleri Teknolojiler Sempozyumunda sunulan bildiri. (16-18 Mayıs, Elazığ, ss. 31-34).
- VANKIM, N.A., NELSON, T.F. 2013. Vigorous Physical Activity Mental Health Perceived Stress and Socializing Among College Students. Am J Health Promot. 28(1), 7-15.
- VOİGT, D. 1998. Spor Sosyolojisi. Çeviren; Atalay, A., İstanbul: Alkım Yayınları.
- WELLS, M. S., ELLİS G. D., PAİSLEY, K. P., ARTHUR-BANNİNG, S. G. 2005 "Development and Evaluation of a Program To Promote Sports Manshipin Youth Sports" Journal Of Park and Recreation Administration Volume 23, Number 11 Spring
- YARIŞMA TALİMATLARI 2010-2011 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI (2010).
- YAVUZER, H. 2002. Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitapevi. Ankara.
- YETİM, A. 1998. Öğretmenlik Mesleği ve Beden Eğitimi Öğretmeninin Sosyal Görevleri, I. Spor Kongresi Bildirileri, 16-18 Mart, Erzurum, B.E.S.Y.O. Kalkındırma ve Geliştirme Derneği, s. 1-6.
- YETİM, A. 2000. Sosyoloji ve Spor, Topkar matbaacılık, Ankara.
- YETİM, A. 2006. Sosyoloji ve Spor. Morpa Kültür Yayınları; 131- 171. İstanbul.
- YETİM, A.A. 2000. "Sporun Sosyal Görünümü", Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı 1, Cilt 5.
- YETİM, A.A. 2000. Sporun Sosyal Görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1.63-72.
- YETİM, A.A. 2008. Sosyoloji ve Spor, Bilge Ofset Matbaacılık Yayıncılık, Maltepe/Ankara; 30- 179.
- YILDIRAN, İ., KARAKÜÇÜK, İ., İMAMOĞLU, A.F., EKENCİ, G. 1993. Beden Eğitimi ve Spor Öğrenimi Veren Yüksek Öğrenim Kurumlarının Öğretim Programlarının Toplumsal Beklentilere Uygunluk Düzeyleri Bakımından Analizleri. Eğitim Dergisi, Ankara.

- YILDIRIM, S. 2011. Lisanslı Olarak Takım Sporü ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- YILDIZ, E. 2019. Takım Sporları Yapan ve Spor Yapmayan 10-12 Yaş Çocukların Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- YÜKSEL, G. 1997. Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- YÜKSEL, G. 2004. Sosyal Beceri Envanteri: Asil yayıncılık, Ankara.
- ZENGİN, S.2017. 1-18 Yaş Arası Uyumsuz Erkek Çocuklarda Fiziksel Aktivitelerin Kişisel Özellikleri Üzerine Etkisi. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.

EKLER

Ek 1. Ölçek Kullanım İzin Yazısı

Re: BARIŞ MAT (ANKET İZİN İSTEĞİ)

barış mat , 18 Kas 2019 Pzt, 10:39 tarihinde şunu yazdı:

Galip hocam merhaba. Ben Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesinde Beden Eğimi ve Spor Anabilim dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Yapacağım tez çalışmamda sizin Riggio'dan Türkçe'ye uyarladığınız Sosyal Beceri Envanteri(SBE)'ni kullanmak istiyorum. Bunun için izninizi rica ediyorum.

Galip YUKSEL 18.11.2019 Pzt 23:20

Kime: barış mat

Sayın Barış Mat,

Türkçeye uyarlanmış bulunduğum “Sosyal Beceri Envanterini” tezinizde kullanmak istemenizi memnurlukla karşıladım. Bu aracın bilimsel amaçlarla kullanılması benim de arzu eğitim bir husustur, çünkü ancak bu yollar araç daha geliştirilebilecektir. Sonuçlardan beni de haberli kılarırsanız sevinirim. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. Galip YÜKSEL

-- Prof. Dr. Galip YÜKSEL

Gazi Üniversitesi. Gazi Eğitim Fakültesi.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD. Öğretim Üyesi.

Bosna Binası, 135. Yenimahalle/ Ankara.

Ek 2. Şarkikaraağaç Milli Eğitim Müdürlüğü Onay Yazısı

T.C.

ŞARKİKARAAĞAÇ KAYMAKAMLIĞI

İnönü Ortaokulu Müdürlüğü

Sayı: 13083475-44-E.11082902

12.06.2019

Konu:BarışMATYüksekLisansİzni

İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

ŞARKİKARAAĞAÇ

Okulumuz Beden Eğitimi Öğretmeni Barış MAT'ın Yüksek Lisans Eğitimi için ilçemiz ortaöğretim kurumlarında 2019-2020 Eğitim Öğretim yılı Eylül ayında öğrenim gören öğrencilere uygulamak istediği Anket formu ve izin dilekçesi yazımız ekinde sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Süleyman YILDIRIM

Okul Müdürü

Uygun görüşle arz ederim.

Fatih CEYLAN

Şube Müdürü

OLUR

12.06.2019

Osman Ali KEMİK

İlçe Milli Eğitim Müdürü

Ek 3. Sosyal Beceri Envanteri (SBE)

Sosyal Beceri Envanteri(SBE)		TAMAMEN BENİM GİBİ	OLDUKÇA BENİM GİBİ	BENİM GİBİ	BİRAZ BENİM GİBİ	HİÇ BENİM GİBİ DEĞİL
		5	4	3	2	1
1	Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.					
2	İnsanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırırım.					
3	Sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsam da onlar sevmediğimi anlarlar.					
4	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım.					
5	Başkaları tarafından eleştirilmek ve azarlanmak beni pek rahatsız etmez.					
6	Genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissederim.					
7	Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.					
8	Çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır.					
9	Komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam.					
10	İnsanların beni iyice tanımaları çok zaman alır.					
11	Benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır					
12	Bir grup arkadaşım ile birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum.					
13	Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz etme eğilimim vardır.					
14	Toplantılarda herhangi birisi bana ilgi duyduğunda bunu hemen fark ederim.					
15	İnsanlar sıkıldığımı yüz ifademden hemen anlarlar.					
16	Sosyal olmaktan hoşlanırım.					

17	Politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve be görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim.					
18	Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim.					
19	Bakışlarının anlamlı olduğu söylenir.					
20	İnsan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker.					
21	Duygularımı kontrol etmekte çok başarılıyım.					
22	Çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim.					
23	Çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim.					
24	Önceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta çok başarılı değilim.					
25	Başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum.					
26	Başkalarıyla olan ilişkilerini izleyerek bir insanın karakterini kolayca anlayabilirim.					
27	Gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim.					
28	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılırım.					
29	Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan ya da söylediğimden endişe ederim.					
30	Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.					
31	Sık sık yüksek sesle gülerim.					
32	Ne kadar saklamaya çalışsalar da insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim.					
33	Arkadaşlarım beni güldürmeye ve gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimikoruyabilirim.					
34	Kendimi yabancılara tanıtırken ilk adımı genellikle ben atarım.					
35	Bazen başkalarının bana söylediklerini çok kişisel olarak alıyorum					
36	Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum.					
37	Arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum.					
38	Bir insanla ilk karşılaşmamdan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim.					
39	Duygularımı kontrol etmek benim için oldukça zordur.					
40	Karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım.					
41	Hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için fazla önem taşımaz.					
42	Grup tartışmalarını yönetmekte genellikle çok başarılıyım.					
43	Yüz ifadem genellikle tarafsızdır.					
44	Hayatımdaki en büyük zevklerden biri diğer insanlarla birlikte olmaktır.					

45	Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.					
46	Bir hikaye anlatırken genellikle konunun anlaşılması için pek çok el kol hareketi yaparım.					
47	Genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.					
48	Genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.					
49	Kızgınlığımı çok seyrek gösteririm					
50	Kendilerini olduğundan farklı gösterenleri , karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit ederim.					
51	Grupla birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikirlerimi grupta adapte ederim.					
52	Tartışmalarda konuşmaların büyük kısmını ben üstlenirim.					
53	Büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır.					
54	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim.					
55	Arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum.					
56	Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.					
57	Sinirli olduğum zaman bu durumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim.					
58	Toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım.					
59	Herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim.					
60	Bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış gibi hissederim.					
61	Durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim.					
62	Üzüntülü filmlerden bazen ağlarım.					
63	Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.					
64	Kendimi yalnız biri olarak görüyorum.					
65	Eleştiriye karşı çok duyarlıyım.					
66	Farklı özgeçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra fark etmişimdir.					
67	İlgi odağı olmaktan nefret ederim.					
68	Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim.					
69	Güçlü bir duygumu pek saklayamam.					

70	Kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum.					
71	Başka insanların beni sevmesine çok önem veririm.					
72	Bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söyleyebilirim.					
73	Duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm.					
74	Başka insanları seyretmek için saatler harcarım					
75	Gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim.					
76	Tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir					
77	Eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum.					
78	Gruplarda genellikle lider olarak seçilirim.					
79	Arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler					
80	Çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir.					
81	Duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler.					
82	Arkadaşların bir araya geldiği toplantılarda toplantının yıldızı olma eğilimindeyim.					
83	Başkalarının üzerinde bıraktığı etki ile genellikle meşgul olurum.					
84	Sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum.					
85	Kızgın olduğum zaman asla bağırp çağırım.					
86	Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman sakinleştirmem için beni ararlar.					
87	Bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim					
88	Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.					
89	Sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum.					
90	Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim					

Ek 4. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket Namık Kemal Üniversitesi S.B.E. Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında yapmakta olduğum yüksek lisans programı için yapılmaktadır. Tez Konusu “Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Sporlarına Katılımın Sosyalleşme Üzerine Etkisi” dir. Elde edilen bulgular **Kesinlikle Başka Bir Amaç İçin Kullanılmayacaktır.** Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Barış MAT

1.Sınıfınız:

2.Yaşınız:

3. Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

4. Okulunuzun Türü: -Fen Lisesi() –Anadolu Lisesi()

–Meslek Lisesi() –İmam Hatip Lisesi()

5.Ailenizin Toplam Aylık Geliri:-500 TL Kadar() -500-1000 TL()

-1000,1500 TL() -1500,2000 TL() -2000 TL Üzeri()

6.Annenizin öğrenim durumu:-Okur, yazar değil() –İlkokul()

–Ortaokul() –Lise() -Ön Lisans() –Lisans() –Lisans Üstü()

7. Babanızın öğrenim durumu: -Okur, yazar değil() –İlkokul()

–Ortaokul() –Lise() -Ön Lisans() –Lisans() –Lisans Üstü()

8.Okulda lisanlı olarak spor yaptım: Evet() Hayır()

(Okul Takımlarında Oynamayanlar Bu Sorudan Sonrakileri Doldurmayacak)

9.Okulda lisanslı olarak yaptığınız spor branşının adı:

-Futbol() –Basketbol() –Voleybol() –Atletizm() –Tenis() –Masa Tenisi()

-Halk Oyunları() –Güreş –Boks() –Kikboks() –Doğa Sporları –Jimnastik()

-Badminton() –Tekwando() –Yüzme() –Diğer()

10.Kaç yıldır lisanslı olarak bu branşta spor yapıyorsunuz:

11.Haftada kaç saat antrenman yapıyorsunuz: